

Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015

Ylivieska

MAAKUNNALLISESTI JA VALTAKUNNALLISESTI (RKY 2009) ARVOKKAAT ALUEET SEKÄ NIIDEN SISÄLTÄMÄT KOHTEET

KANGAS

Tuomiperä	maakunnallisesti arvokas
Alakangas	maakunnallisesti arvokas
Hakala	paikallisesti arvokas
Keskitalo	paikallisesti arvokas
Ranni	maakunnallisesti arvokas
Tuomiperäntie 132	paikallisesti arvokas
Tuomiperäntie 141	paikallisesti arvokas
Tuomiperäntie 159	paikallisesti arvokas
Tuomiperäntie 162	paikallisesti arvokas
Tuomiperäntie 180	paikallisesti arvokas
Tuomiperäntie 188	paikallisesti arvokas
Ylikorpi	paikallisesti arvokas

Vähäkankaan kyläraitti (RKY 2009)	valtakunnallisesti arvokas
-----------------------------------	-----------------------------------

Ängeslevän raitti ja Pylväsperä	maakunnallisesti arvokas
Keskitalo	paikallisesti arvokas
Kokkonien aitta	paikallisesti arvokas
Pylvään aitat	paikallisesti arvokas
Pylvään kansakoulu	paikallisesti arvokas
Päivärinne	paikallisesti arvokas
Ranta-Ängeslevä ja Ängeslevä	maakunnallisesti arvokas
Siimes	maakunnallisesti arvokas
Siltala	maakunnallisesti arvokas

KANTOKYLÄ

Kantokylä	maakunnallisesti arvokas
Entinen Haapakosken kauppa	paikallisesti arvokas
Entinen Kantokylän kansakoulu	maakunnallisesti arvokas
Entinen Saaren kansakoulu	paikallisesti arvokas
Haikola	paikallisesti arvokas
Hietapelto	paikallisesti arvokas
Kantola	paikallisesti arvokas
Ketola	paikallisesti arvokas
Lepokumpu ja Kantokylän siunauskappeli	maakunnallisesti arvokas
Mattiila	paikallisesti arvokas
Mäntylä	paikallisesti arvokas
Nurkkala	paikallisesti arvokas
Pihlajasaari	paikallisesti arvokas
Siirtola ja Petäjäistö	paikallisesti arvokas
Tanhutsuu	paikallisesti arvokas
Ylikangas	maakunnallisesti arvokas

NIEMELÄNKYLÄ

Niemelänkylän jokivarren talonpoikaistalot	maakunnallisesti arvokas
Ala-Hakala	paikallisesti arvokas
Kippola ja Oja-Kippola	maakunnallisesti arvokas
Levonen	paikallisesti arvokas
Nuorala	paikallisesti arvokas
Pohja-Häivälä	paikallisesti arvokas
Sipilä	paikallisesti arvokas
Yli-Häivälä	maakunnallisesti arvokas

RAUDASKYLÄ

Marjapuhto	maakunnallisesti arvokas
Hautakangas-Päivölä	paikallisesti arvokas
Marjakangas	maakunnallisesti arvokas
Marjamäki	maakunnallisesti arvokas

Marjaniemi	maakunnallisesti arvokas
Opistonmäki	maakunnallisesti arvokas
Ahola	paikallisesti arvokas
Halmekangas	paikallisesti arvokas
Kellomäki	paikallisesti arvokas
Korho	paikallisesti arvokas
Kuuselan koulu	maakunnallisesti arvokas
Levähdys	paikallisesti arvokas
Neulamäki	paikallisesti arvokas
Raudaskylän keskikoulu ja lukio	maakunnallisesti arvokas
Raudaskylän Kristillinen Opisto	maakunnallisesti arvokas
Raudaskylän kylähaudausmaa ja kappeli	paikallisesti arvokas
Raudas-Pekan pirtti	maakunnallisesti arvokas
Reuna	paikallisesti arvokas
Riippusilta	paikallisesti arvokas
Sampola	paikallisesti arvokas
Toimela	paikallisesti arvokas
Vilkuna	maakunnallisesti arvokas
Yli-Seppälä	paikallisesti arvokas
Ylivieskan Osuuskaupan Raudaskylän sivumyymälä	paikallisesti arvokas
YLIVIESKA	
Kalajokivarsi Ylivieskan keskustassa ja Savisilta (RKY 2009)	valtakunnallisesti arvokas
Helaalan mylly	valtakunnallisesti arvokas
Mäki (Jokela eli Sillankorva)	valtakunnallisesti arvokas
Savisilta	valtakunnallisesti arvokas
Ylivieskan kirkkopuisto	maakunnallisesti arvokas
Ylivieskan kirkon rauniot ja Pappisaari	valtakunnallisesti arvokas
Kauppakatu	maakunnallisesti arvokas
Entinen E-huoltomo	paikallisesti arvokas
Entinen Kalajokilaakson Osuusliikkeen leipomo	paikallisesti arvokas
Entinen Kansallis-Osake-Pankin Ylivieskan konttori	paikallisesti arvokas
Entinen Suomen Yhdyspankin Ylivieskan konttori	paikallisesti arvokas
Entinen Ylivieskan Säästöpankin talo	paikallisesti arvokas
Ylivieskan Osuuskaupan 1930-luvun osa	maakunnallisesti arvokas
Ylivieskan Osuuspankin 1950-luvun siipi	paikallisesti arvokas
Rautatieaseman alue	maakunnallisesti arvokas
Kasarni	maakunnallisesti arvokas
Kivikukko	maakunnallisesti arvokas
Vahtitupa	maakunnallisesti arvokas
Veturitali	maakunnallisesti arvokas
Ylivieskan rautatieasema	maakunnallisesti arvokas
Ylivieskan rautatieaseman viheralue	paikallisesti arvokas

MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT KOHTEET, JOTKA EIVÄT SISÄLLY ALUEISIIN

Kohteet on merkitty luetteloon maarekisterikylittäin

01. KAUPUNGINOSA

- Entinen Postipankki ja posti
- Ylivieskan kaupungintalo ja kirjasto

03. KAUPUNGINOSA

- Jaakola
- Katajan koulu
- Väsylä
- Ylivieskan yleisradioasema

04. KAUPUNGINOSA

- Kiviojan koulu

09. KAUPUNGINOSA

- Ojamattila

10. KAUPUNGINOSA

- Entinen Valtion Viljavarasto

KANGAS

- Hamarin mylly
- Kangastalo

Kankaan kylähautausmaa ja siunauskappeli
Koskela
Soukan puhto
Varjola

NIEMELÄNKYLÄ

Teikko

OJAKYLÄ

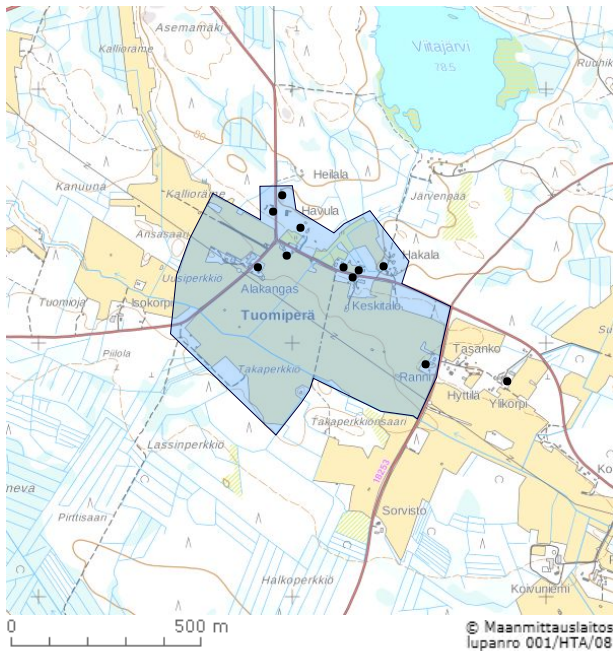
Kaski

RAUDASKYLÄ

Entinen Isokosken kansakoulu
Entinen Suojeluskuntapiirien harjoitus- ja kurssikeskus
Kontio, Hannula ja Hautamäki
Löytyn koulu
Ylisäily

YLIVIESKA

Hirvelä
Katajala ja Oja-Katajala
Kontio
Luola
Paalukurun rajakivi - historiallisen ajan muinaisjäännös
Puuhkalan talomuseo
Savelan nuorisoseurantalo
Terveystalo



alueen nimi: **Tuomiperä**
pääas. kunta: Ylivieska
pääas. kylä/k.osa: Kangas
tyyppi: kyläympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Alakangas
Hakala
Keskitalo
Ranni
Tuomiperäntie 132
Tuomiperäntie 141
Tuomiperäntie 159
Tuomiperäntie 162
Tuomiperäntie 180
Tuomiperäntie 188
Ylikorpi

kuvaus:

Harjanteelle sijoittuva pienipiirteinen kyläraitti 1900-luvun alkupuolen pihapiireineen ja perinteisine talonpoikaispihineen. Pienimittakaavaiset rakennukset rajaavat helminauhan tavoin kyläraittia. Komean peltoalueen keskellä virtaa Mertuanoja.



kohteen nimi: **Alakangas**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-401-11-7
kylä/k.osa: Kangas
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1890 rakennettu talonpoikainen asuinrakennus, johon on uusittu kuisti ja ikkunat 1980-luvulla. (C)

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kuvaus:

Talonpoikainen asuinrakennus vuodelta 1890, aitta ja piharakennuksia.



kohteen nimi: **Hakala**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-401-11-27
kylä/k.osa: Kangas
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: päärakennus siirretty nykyiselle paikalle 1931, kavinavetta 1948
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Pientilan pihapiiri 1930-luvun alusta. Päärakennus on siirretty paikalle 1931. Pihapiirissä on kavinavetta vuodelta 1948, auto- ja puuvaja sekä riihi ja lato.

arviointi:

MRKY2015: R,M



kohteen nimi: **Keskitalo**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-401-11-18
kylä/k.osa: Kangas
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiiri kylätien varressa. Pihapiirissä on päärakennuksen lisäksi muun muassa pieni puoji ja aitta.

arviointi:

MRKY2015: R,M



kohteen nimi: **Ranni**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-401-115-0
kylä/k.osa: Kangas
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Peltoaukean keskellä pienellä kumpareella sijaitseva talonpoikainen pihapiiri, jossa on hirsirakenteiset päärakennus, puoji ja sauna. Pihapiirissä on kivirakenteinen navetta IV-torneineen ja liiteri. Peltoaukealla ja pihan tuntumassa on perinteisiä latoja.

arviointi:

MRKY2015: R,M



kohteen nimi: **Tuomiperäntie 132**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-401-26-6

kylä/k.osa: Kangas

tyyppi: asuinrakentaminen

ajotus: 1918-1944

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Pienen pienen pihapiiri Tuomiperäntien varrella.

arviointi:

MRKY2015: R,M



kohteen nimi: **Tuomiperäntie 141**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: Kangas
tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Pienimittakaavainen pihapiiri kyläraitin varrella.



kohteen nimi: **Tuomiperäntie 159**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-401-110-1
kylä/k.osa: Kangas
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Kahden puolen kyläraittia sijoittuvat pihapiiri, jossa on hirsinavetta ja aittarivi sekä jälleenrakennusajan päärakennus. Sauna ja ladot reunustavat kylätietä.

arviointi:

MRKY2015: R,M



kohteen nimi: **Tuomiperäntie 162**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-401-11-22

kylä/k.osa: Kangas

tyyppi: asuinrakentaminen

ajotus: 1945-1974

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Jälleenrakennusajan pihapiiri, joka täydentää Tuomiperän kylämiljöötä.

arviointi:

MRKY2015: R,M



kohteen nimi: **Tuomiperäntie 180**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-401-11-18
kylä/k.osa: Kangas
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

1930-luvun pihapiiri kyläraitin varrella.

arviointi:

MRKY2015: R,M



kohteen nimi: **Tuomiperäntie 188**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-401-11-19
kylä/k.osa: Kangas
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Kyläkuvan kannalta tärkeä pieni pihapiiri.



kohteen nimi: **Ylikorpi**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-401-20-9
kylä/k.osa: Kangas
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoituslitem: asuinrakennus 1800- ja 1900-luvun vaihde, aitta 1900-luvun alku
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Peltoaukion ympäröimä talonpoikainen pihapiiri pienen mäen päällä tiemaiseman kannalta tärkeällä paikalla. Päärakennus ja riihi periytyvät 1900-luvun vaihteesta ja aitta 1910-luvulta. Talli on rakennettu vuoden 1915 ja 1920 välisenä aikana. Navetta on 1930-luvulta ja se korjattu 1960-luvun alussa. Pihapiirissä on myös puoji.

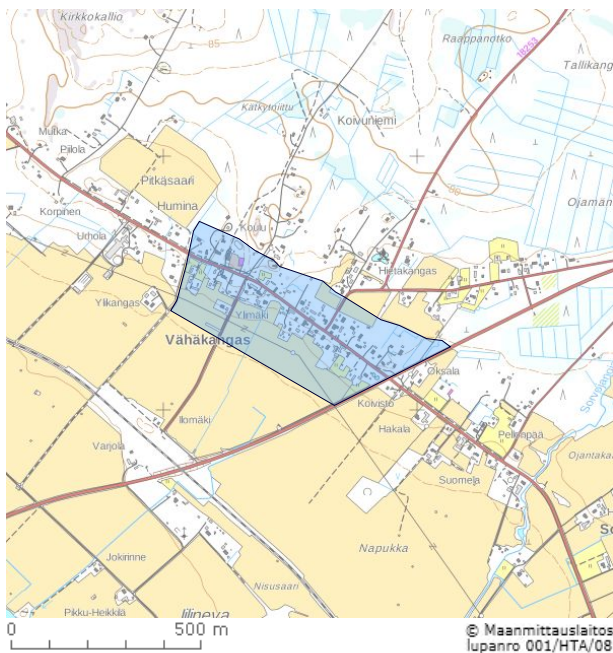
historia:

Nykyisen päärakennuksen hirsikehikko on 1900-luvun vaihteesta. Se on kengitetty uudelleen 1960-luvulla, jolloin huonejärjestystä on muutettu.

Aitta on vuonna 2016 yli sata vuotta vanha. Aitan ulkovuoren naulat ovat sepän tekemiä "pitkiä torahampaita".

Riihi on 1900-luvun alusta ja sen lämminosa on hyvin nokinen. Riihessä ei ole enää kivirauniota. Riihessä on kolme osaa: lämmin osa, osa siementen käsittelylle ja varastovaja.

Käräytie Kantokylälle kulki ennen talon vierestä. Uusi tie tehtiin 1960-luvulla.



alueen nimi: **Vähäkankaan kyläraitti (RKY 2009)**

pääas. kunta: Ylivieska

pääas. kylä/k.osa: Kangas

tyyppi: kyläympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vähäkankaan tiivis kyläraitti puolitoistakerroksisine pohjalaistaloineen edustava ja hyvin säilynyt esimerkki Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan jokilaaksoille tyypillisestä puhtokylästä.

Kankaan kylään kuuluva Vähäkankaan nauhakylä sijoittuu Kalajokilaaksossa peltolakeudelta kohoavalle osittain kallioiselle, viljelyyn kelpaamattomalle harjanteelle. Talot ovat tiiviinä ryhmänä ja viljelysarot ulottuvat kylästä joelle. Vähäkankaan ydinalueella on kahdeksan kookasta, keskipohjalaista rakentamistapaa edustavaa puolitoistakerroksista talonpoikaistaloa, jotka piharakennuksineen muodostavat yhtenäisen raittinäkymän. Keskeiset talot ovat Pitkäsaari, Heino eli Vähäkangas, Otontalo eli Lähdemäki, Kivimäki, Ylimäki, Eskontalo eli Välipelto, Jussintalo ja Pihlajisto.

Pitkänomaisissa asuinrakennuksissa on noudatettu ns. karoliinista pohjakaavaa. Porstuan päässä pieni kamari. Suuri tupa on kooltaan yleensä kahdeksan metriä pitkän hirren mittainen. Tuvan päässä on kaksi kamaria ja porstuan toisella puolella iso kamari. Kuusiruutuiset ikkunat ovat huoneiden keskiosassa, tuvassa kaksi molemmilla sivuilla.

Runsas puusto täydentää kyläraitin kokonaisuutta. Myös uudempien asuinrakennusten pihoiissa on vanhoja aittoja.

Vähäkankaan kyläraitti on osa Kalajokilaakson valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta.

historia:

Vähäkankaan ydinosa lieene saanut alkunsa 1780-luvulla perustetusta Vähäkankaan talosta. Vähäkankaan raitti alkoi kehittyä 1800-luvulla kyläntapaiseksi puhdoksi. Vähäkankaan historiaan liittyy Kallio-suku, jonka omistuksessa moni raitin taloista on ollut. Pihapiirin välitse suikertava kylätie rakennettiin maantiekseksi 1912.

lähteet:

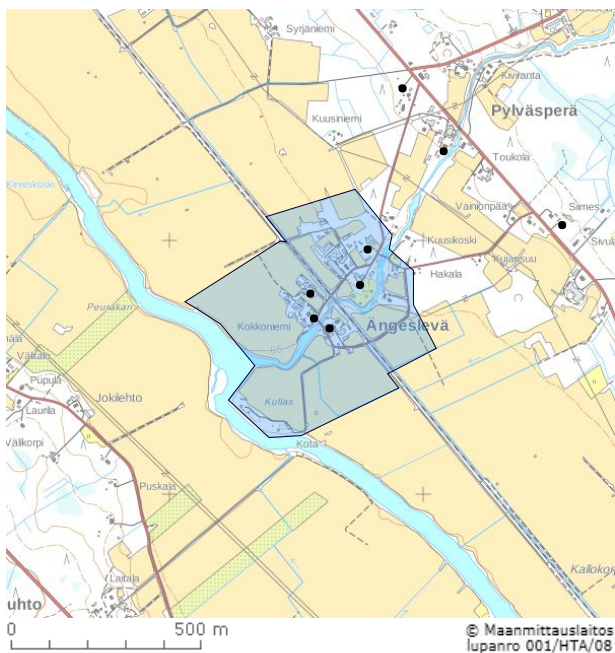
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-alueityöryhmän mietintö osa 2. Helsinki 1993.

Inventointiaineisto. Vanhat rakennukset -projekti. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus 2003.

Sari Alajoki, Kirkoilta kareille. Ylivieskan seutukunnan kulttuuriympäristöstä. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksen julkaisuja 22, 2005.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4370



alueen nimi: **Ängeslevän raitti ja Pylväasperä**

pääas. kunta: Ylivieska

pääas. kylä/k.osa: Kangas

tyyppi: kyläympäristö

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Keskitalo

Kokkonien aitta

Pylvään aitat

Pylvään kansakoulu

Päivärinne

Ranta-Ängeslevä ja Ängeslevä

Siimes

Siitälä

kuvaus:

Pylväsjoen varalle 1600-luvulla syntynyt asutus, jossa kyläraitin ja pienen joen varrella on useita 1800-luvun pohjalaistaloja ja perinteisiä talousrakennuksia. Raitilta avautuu näkymiä Kalajokilaakson kulttuurimaisemaan.

historia:

Ängeslevän tila on perustettu 1623. Se on ollut kolmas talo Kankaan kylällä ja ollut alkuaan Ylivieskan laajimpia tiloja. Pylväsjoen molemmin puolin kahdessa taloryppäässä ovat samat suvut asuneet 1850 lähtien. Kylän raittia halkoo 1925 rakennettu Ylivieska-lisalmi rautatie, Kyösti Kallion rata.

Pylvään tila on perustettu 1686 ja se on ollut samalla suvulla 1830 lähtien.

lähteet:

Aila Ängeslevä 31.5.2016



kohteen nimi: **Keskitalo**
 kunta: Ylivieska
 kiinteistötunnus: 977-401 3-46
 kylä/k.osa: Kangas
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1809-1863
 ajoituselite: päärakennus 1847
 arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Pohjalaistalo ja pihapiiri, jossa on vuodelta 1847 periytyvän päärakennuksen lisäksi aitta ja 1950 valmistunut tiilinavetta.

historia:

Keskitalon pihapiiri on toinen raitin vanha pihapiiri, joka lienee syntynyt 1850-luvun vaihteessa. Nykyinen päärakennus lienee valmistunut 1800-luvun lopussa. Taloa on kutsuttu Juuson taloksi ja sen on rakentanut Joseph Ängeslevä ent. Soukka (1828-1912), joka muutti 1859 Keskitalon takana olleeseen Hautalaan. Juuson talon osti vuoden 1920 paikkeilla pakkohuutokaupasta Jaakko Ängeslevä (s 1859) ja taloa alettiin kutsua Jaakon taloksi.

Pihapiirissä on ollut runsaasti rakennuksia, joita on siirretty pitkienkin matkojen päähän. Jaakon veljen Erkin talo on siirretty Saarelan navetaksi Säilynerälle ja Matintalo Päivärinteeksi. Hautalan aitta siirrettiin Päivärinteen pihalle ja Keskitalon aitta hieman tielle päin.

1950 rakennetun tiilinavetan on suunnitellut Kaarlo Stenroos. Sen tiilet on poltettu Ängeslevän pellon savesta.

arviointi:

MRKY2015: M

lähteet:

Kohdeinventointi Y/277 Keskitalo. Inventoija Petri Salo 2004. Vanhat rakennukset -projekti Ylivieskan seutukunnassa.

Eila Lähdemäen kokoama kyläkirjaluonnos 2016

Seija Mattilan keräämä aineisto 2016

Jorma Ängeslevän piirros 1940-luvulta



kohteen nimi: **Kokkoniemen aitta**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-401-3-6
kylä/k.osa: Kangas
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoituselike: rakennettu 1800-luvun lopulla
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Komea kaksikerroksinen aitta tärkeällä paikalla raitin varrella.

historia:

Kokkoniemi on erotettu Ängeslevän päätilasta perinnönjaon yhteydessä vuosien 1944-45 vaihteessa. Tilan hirsistä veistetty päärakennus ja navetta ovat samalta ajalta. Kokkoniemen vanha navetta on purettu ja tilalle rakennettu uusi navetta on vuodelta 1979.

arviointi:

MRKY2015: R,M



kohteen nimi: **Pylvään aitat**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-401-65-7, 57-1, 42-1
kylä/k.osa: Kangas
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoituslute: 1844, 1829, 1872 (Ostolan aitta), 1846 (Toukolan aitta)
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Neljä vanhaa aittaa vuosilta 1829, 1844, 1846 ja 1872. Vuonna 1844 valmistuneen aitan erikoisuus on oven lukituspuomi. Puomi saatiin paikalleen sivuseinässä olevan pienen reiän kautta, johon työnnettiin puomia liikuttava "avain". Toinen lukko on kolmelta sivulta päreeällä vuoratun rakennuksen etuseinässä päreen alla piilossa. Kolmas lukko on perinteisellä paikalla ovessa. Vuonna 1829 valmistunut aitta on siirretty nykyiselle paikalleen Kankaan tilalta.

Vuonna 1872 rakennettu aitta on Pylvään tilaa 1910-luvulla jaettaessa siirretty Ostolaan ja vuonna 1846 rakennettu aitta Toukolaan.

historia:

Tila on perustettu 1685 ja se on ollut samalla suvulla 1830-luvulta lähtien. Samaa puhtoa on viereisen tilan suuri rapistuva talo. Nykyisen Pylvään päärakennuksen paikalla oli ennen talo, jonka joen puoleinen pääty oli nykyisen talon kohdalla ja toinen pää ulottui rapistuvan talon räystäään tuntumaan. Talo purettiin uuden kantin tieltä 1980-luvulla.

Pihan päärakennuksessa oli viereisen myllyn toiminta-aikana tapana odotella jauhamista suurellakin joukolla. Piharakennuksen päädyistä laskeutuu polku Pylväsojan rantaan hevosten juottopaikalle. Ojan pientareella, noin pääkantin kohdilla, on jäljellä vanhan sillan perustuksia ajalta ennen Lentokentäntietä.

Ostolan ja Toukolan aitat ovat Pylvään talon aittoja, jotka on siirretty 1910-luvulla Pylvään poikien perustaessa omia talojaan.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Aila Ängeslevä 31.5.2016



kohteen nimi: **Pylvään kansakoulu**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-401-6-55

kylä/k.osa: Kangas

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1950

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Jälleenrakennusajan kansakoulu kylätien varrella. Vieressä on entinen opettajan asunto.

historia:

Kansakoulu oli koulukäytössä 1950-70, jonka jälkeen oppilaat siirrettiin Vähäkankaan kouluun. Vuosina 1974-87 oli yrityskäytössä. 1990-luvun alussa koulu kunnostettiin talkoovoimin Pylvään kylätaloksi.

lähteet:

Aila Ängeslevä 31.5.2016



kohteen nimi: **Päivärinne**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-401-75-0
kylä/k.osa: Kangas
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoituslute: asuinrakennus siirretty 1953, aittarivi 1800-luku, tiilinavetta 1953
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

1800-luvun alkupuolelta periytyvä pohjalaistalo, joka on siirretty Keskitalon pihapiiristä 1953, ja pihapiiri keskellä viljelysaukeaa. Tässä Matintalona tunnetussa rakennuksessa pidettiin Pylvään kansakoulua 1945-1950.

Päivärinteen pihassa on vanha hirsinen aittarakennus 1800-luvulta. Sekin on siirretty Keskitalon pihapiiristä 1954.

Päivärinteen tiilinavetta vuodelta 1953 on Kaarlo Stenroosin piirtämä. Sen tiilet on tehty Ängeslevän peltojen savesta ja ne on poltettu pihapiirissä.

historia:

Päivärinne on rakennettu vuosina 1830-1850. Rakennusvuodesta ei ole varmaa tietoa. Talo on voitu myös siirtää Pylväsojen suulta Ranta-Ängeslevän läheltä lähelle nykyistä Keskitaloa.

Päivärinne oli silloin nimeltään Matintalo ja se nimi tuli omistajasta Matti Salomoninpoika Ängeslevästä (s 1795). Talon isäntänä oli Matti Salomoninpojan jälkeen Matti Matinpoika (s 1825) ja seuraavana Matti Matinpoika Ängeslevä (s 1857) ja seuraava isäntä Jaakko Matinpoika (s 1883). Matintalossa pidettiin Pylvään kansakoulua 1945-1950.

Jaakko Ängeslevän poika Matti Ängeslevä (1922-1993) sai jaossa Matintalon ja vuonna 1953 hirsitalo siirrettiin Keskitalon pihapiiristä toiselle puolelle lisälmen rataa nykyiselle paikalleen ja samaan aikaan ikkunoiden malli muuttui nykyiseen muotoon. Vanha veranta jäi entiselle paikalle ja polttopuiksi. Tilalle rakennettiin vanhanmallinen uusin ikkunoin oleva veranta. Talolle annettiin nimi Päivärinne.

Vuosien saatossa talon hirret tilkittiin ja talo sai lautavuoren. 1971 veranta laajennettiin 1970-luvun tyyliiseksi taloussiiveksi, jossa on loiva harjakatto.. Muuten talon perusrakenne ja huonejärjestys ja muoto säilytettiin alkuperäisessä muodossa.

Päivärinteen pihassa on vanha hirsinen aittarakennus 1800-luvulta. Sekin on siirretty Keskitalon pihapiiristä 1954.

Päivärinteen tiilinavetta on Kaarlo Stenroosin piirtämä ja tiilet on tehty Ängeslevän peltojen savesta, poltettu pihapiirissä. Navetta on valmistunut 1953.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Seija Mattila 2016.

Vanhat rakennukset -projekti Ylivieskan seutukunnassa 2002-2005. Paikkatietoaineisto.

lähteet:

Seija Mattila 2016.



kohteen nimi: **Ranta-Ängeslevä ja Ängeslevä**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-401-3-5, 977-401-3-22

kylä/k.osa: Kangas

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: Ranta-Ängeslevän päärakennus 1884, Ängeslevän vanha talo 1800-luvun puoliväli

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaunis puhto Pylväsojan varrella. Rakennusryhmään kuuluvat kahden 1800-luvun pohjalaistalon - Ranta-Ängeslevän ja Ängeslevän- lisäksi kylätietä rajaavat komea harmaa aitta, pieni ruumisaitta, aittarivi (kehä) ja sillan toisella puolella oleva vilja-aitta. Ängeslevän pihapiirissä on lisäksi aitta, navetta vuodelta 1965 ja omakotitalo vuodelta 1971.

historia:

Mikko Ängeslevä, aiemmin Jylhä-Ollila, (s 1820) siirtyi Ängeslevään 1857. Hänen jälkeensä tilaa isännöi 1847 syntynyt poikansa "Nuori-Mikko", joka laajensi tilaa ostamalla muun muassa Siltalan ja maita Raudaskylän puolelta. Hänen kuoltuaan leski ja perikunta jakoivat tilan viidelle pojalle. Päätila Ängeslevä jäi Joonakselle (s 1872), joka myöhemmin lunasti veljiltään kaksi tilaa.

Joonas Ängeslevä toimi myös kunnan asioiden hoitajana. Vuosien 1944-45 vaihteessa Joonas Ängeslevä jakoi tilan: Heino sai Ängeslevän, Mikko Ranta-Ängeslevän, Joonas Kokkonien, Veikko Siimeksen ja Siimeksestä erotettiin Ainolle Sivula.

Ängeslevän tilan torppia ja mäkitupia olivat aikoinaan Onnela, Kujansuu, Hakala, Kuusela ja Laitos.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Aila Ängeslevä 31.5.2016



kohteen nimi: **Siimes**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-401-3-83
kylä/k.osa: Kangas
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: vuosien 1907 ja 1920 välillä
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiiri näkyvällä paikalla kylätien varressa. Päärakennus on 1900-luvun alkupuolelta. Pihanpiirissä on lisäksi pieni puoji ja jälleenrakennusajan tiilinavetta. Siimeksessä on pidetty koulua ja kansanedustajaksi 1908 valittu Anna Ängeslevä on ollut opettajana talossa.

kuvaus:

http://www.kirjastovirma.fi/henkilogalleria/%C3%84ngeslev%C3%A4_Aнна

historia:

Siimes kuului Ängeslevän päätilaan. Muistitiedon mukaan pihapiirin päärakennukseen on käytetty vuoden 1905 suurtulvassa vahingoittuneen Ängeslevän vanhan navetan hirsistä. Anna ja Jaakko Ängeslevä asuivat Siimeksessä arviolta 1912-20.

Kansakoulua Siimeksessä pidettiin 1922-1944. Anna Ängeslevä toimi siellä opettajana 1926-1938.

Anna Ängeslevä valittiin vuoden 1908 eduskuntavaaleissa ryhmänsä ainoana naisena valtiopäiville. Eduskunnassa Ängeslevä toimi oppivelvollisuuslain voimaantulon hyväksi. Ängeslevän edistysellisyyttä kuvaa hänen kansanedustajakautenaan tekemänsä aloite, jonka mukaan jokaiseen Suomen kuntaan tulisi myöntää vähävaraisille synnyttäjille määräraha vaatetukseen ja muihin välttämättömiin tarpeisiin. Rahojen käytöstä olisi vastannut kurssin suorittanut kättilö. Ajatus toteutui vasta vuonna 1937, kun eduskunta hyväksyi äitiysavustuslain.

Siimeksen tila lohkottiin Ängeslevän päätilasta vuosien 1944-45 vaihteessa ja siitä tuli Veikko Ängeslevän talo. Hän rakensi suuren tiilinavetan. Tilalla oli lypsykarjaa vuoteen 1985 asti. Asuinrakennus peruskorjattiin samana vuonna.

lähteet:

http://www.kirjastovirma.fi/henkilogalleria/%C3%84ngeslev%C3%A4_Aнна (15.8.2016)

Raudaskylä - Kylälukemisto, 2006. Raudaskylän Kyläyhdistys ry.

Aila Ängeslevä 31.5.2016



kohteen nimi: **Siltala**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-401-3-91
kylä/k.osa: Kangas
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: päärakennus 1800-luvun alkupuoli
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kookas pohjalaistalo ja pihapiiri näkyvällä paikalla raitin varrella. 1800-luvun alkupuolelta periytyvän päärakennuksen lisäksi pihassa on talli, aitta ja riihi.

historia:

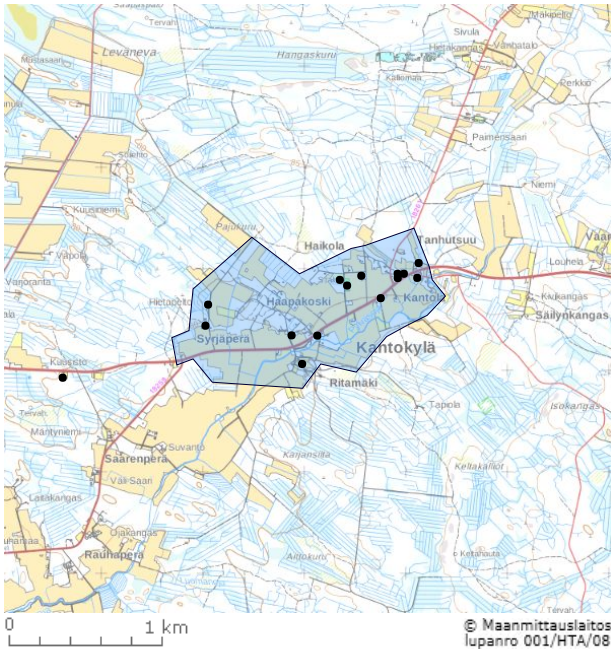
Tila lohkottu 6.7.1838. Perimätiedon mukaan talo on rakennettu 1800-luvun alussa ja siirretty paikalle.

Asuinrakennukseen tehtiin sisäpintaremontti, kuisti muutettiin kaksikerroksiseksi ja ikkunat uusittiin 1987-88. Talon lautavuorauksessa on vuosiluku 1917. Ulkovuori maalattiin kesällä 2003.

lähteet:

Kohdeinventointi Y/259 Siltala. Inventoija Petri Salo 20.11.2003. Vanhat rakennukset -projekti Ylivieskan seutukunnassa.

Aila Ängeslevä 31.5.2016



alueen nimi: **Kantokylä**
pääas. kunta: Ylivieska
pääas. kylä/k.osa: Kantokylä
tyyppi: agraarimaisema
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Entinen Haapakosken kauppa
Entinen Kantokylän kansakoulu
Entinen Saaren kansakoulu
Haikola
Hietapelto
Kantola
Ketola
Lepokumpu ja Kantokylän siunauskappeli
Mattiila
Mäntylä
Nurkkala
Pihlajasaari
Siirtola ja Petäjästä
Tanhutsuu
Ylikangas

kuvaus:

Pylväsojavarteen syntynyt kylä, jossa rakentaminen sijoittuu laajan viljelyaukean keskellä oleviin pieniin saarekkeisiin tai metsänrajaan. Pihapiirit ovat pääosin pienipiirteisiä ja rakennuskanta yhtenäisen satulakattoista. Kylämaiseman kohokohtia ovat kuusiaidan ympäröimä siunauskappeli, Ylikankaan pohjalaistalo, entiset Kantokylän ja Saaren kansakoulut ja Haapakosken kauppa.

Perinteisiä maalaistaloja on Ritamäen lisäksi Länsiniemen, Syrjälän, Siirtolan, Pirttikankaan, Haikolan, Hannulan, Tanhutsuun, Pinolan ja Kivikankaan pihapiireissä. 1920- ja 30-luvun rakentamista edustavat Mäntyniemen, Mäntylän, Aholan, Lintuniemen ja Suvelan talot.

Jälleenrakennusajan piirteensä hyvin säilyttäneitä asuinrakennuksia on muun muassa Kuusiniemen, Marjamäen, Soilehdon, Suopellon, Suojalan, Hankalan, Välikankaan, Kotikankaan, Katajakankaan, Keskirannan, Metsärannan, Kuusimäen, Kivirannan, Toivosen, Tuulelan, Huurteen, Huminan, Kangasniemen, Mäkipellon, Salon, Kallion, Pihlajasaaren, Kantolan, Myllylän, Varjolan, Kuusikankaan, Louhelan ja Ruurin pihapiireissä. Mielenkiintoista on, että osa taloista on hirsirakenteisia ja että osa on muotokielensä puolesta hyvin perinteisiä.

historia:

Kalajoki sivujokineen ja -ojineen muodostaa ryppään, jonka haaroihin asutus levisi vähin erin 1600-luvulta alkaen. 15 km pitkä Pylväsoja on yksi Kalajoen sivujoista, josta mainittiin asiakirjoissa ensimmäisen kerran 1675. Tällöin ojan varteen raivattiin Kantolan tila. 1750-luvulla Ritamäen moreenikukkulalle nousi toinen talo, Haapakoski. Kolmas tila, Haikola, raivattiin välimaastoon 30 vuotta myöhemmin. Varsinainen kylä tästä hajanaisestä asutuksesta muodostui vasta 1800-luvun puolivälissä.

Pylväsojassa on ollut kolme myllyä ja siinä utettiin keväisin puuta aina 1940- ja 50-lukujen taitteeseen, jolloin oja kaivettiin tasalevyiseksi tulvahaittojen ehkäisemiseksi.

Kyläläiset ovat polttaneet tervaa. Pääasiallinen toimeentulo on kuitenkin hankittu maa- ja karjataloudesta.

Ensimmäinen tie kylään luotiin 1852.



kohteen nimi: **Entinen Haapakosken kauppa**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-402-2-41

kylä/k.osa: Kantokylä

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajotus: 1945-1974

ajoitusselite: 1950

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

1950-luvun kyläkauppa maisemallisesti tärkeällä paikalla kylätien varrella.

historia:

Haapakosken suvun ensimmäinen kauppa oli Aholan vinttikamarissa 1935-36. Talon tuhouduttua 1930-luvulla kaupan pitoa jatkettiin vasta 1949 uuden talon vintissä. Uusi kaupparakennus valmistui 1950. Kauppaa pitivät ensin Väinö ja Hilja Haapakoski, sitten Lauri ja Elsi Haapakoski.

Kauppaa laajennettiin ja laajennusosaan tehtiin baari ja postitoimisto. Kaupanpito loppui 1995.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Haapakoski Kati (toim.), 2010. Kantokylä.



kohteen nimi: **Entinen Kantokylän kansakoulu**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-402-3-9

kylä/k.osa: Kantokylä

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1908

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

historia:

Rakennusmestari J. Karvosen suunnittelema koulu vuodelta 1908. Pihapiirissä on myös piharakennus.

historia:

Kantokyläläiset anoivat kuntakokoukselta koulun rakentamista 1905. Koulun rakennuspuut saatiin valtion metsistä.

Koulutyö lakkasi 1968 ja oppilaat siirrettiin Saaren koululle.

lähteet:

Haapakoski Kati (toim.), 2010. Kantokylä.



kohteen nimi: **Entinen Saaren kansakoulu**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-402-12-19
kylä/k.osa: Kantokylä
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1953
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Jälleenrakennusajan pieni kaksikerroksinen kivirakenteinen koulu opettaja-asuntoineen vuodelta 1953. Rakennuksen on suunnitellut insinööritoimisto E. Niemelä.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Haapakoski Kati (toim.), 2010. Kantokylä.



kohteen nimi: **Haikola**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-402-3-23
kylä/k.osa: Kantokylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1900-luvun alkupuoli
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

1900-luvun alkupuolen pihapiiri avoimessa peltomaisemassa.

historia:

Haikolan tila on perustettu 1970-luvulla. Vuonna 1906 kuollut Jakob Haikola oli kirkon kuudennesmies. Hän valvoi hyvien tapojen noudattamista, jotta seurakuntalaiset eivät olisi pelanneet korttia, rikkoneet sapattia tai laiminlyöneet jumalanpalveluksia.

lähteet:

Haapakoski Kati (toim.), 2010. Kantokylä.



kohteen nimi: **Hietapelto**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-402-2-55
kylä/k.osa: Kantokylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1937
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

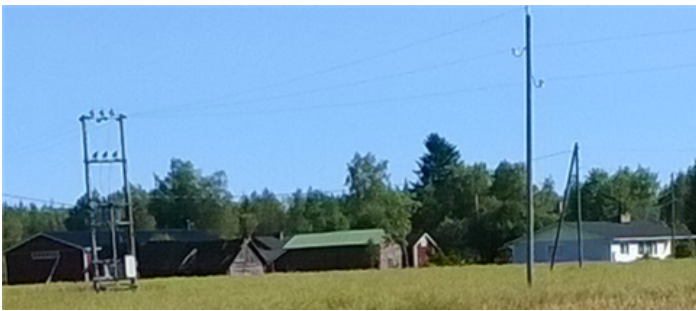
Pieni 1930-luvun pihapiiri.

historia:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Haapakoski Kati (toim.), 2010. Kantokylä.



kohteen nimi: **Kantola**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-402-1-102
kylä/k.osa: Kantokylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Peltoaukean reunassa sijaitseva kylän vanhin sukutila, jonka mukaan kylä on nimetty. Pihapiireissä on perinteisiä talousrakennuksia ja jälleenrakennusajan Vanhan Kantolan päärakennus vuodelta 1953 ja Kantolan päärakennus vuodelta 1956.

arviointi:

MRKY2015: H



kohteen nimi: Ketola
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-402-1-111
kylä/k.osa: Kantokylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1900-luvun alku
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Pieni pihapiiri näkyvällä paikalla kylätien varrella.

arviointi:

MRKY2015: M

lähteet:

Haapakoski Kati (toim.), 2010. Kantokylä.



kohteen nimi: **Lepokumpu ja Kantokylän siunauskappeli**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-402-3-11

kylä/k.osa: Kantokylä

tyyppi: hautausmaa

ajoitus: ei määritetty

ajoitusselite: hautausmaa 1934, kappeli 1959

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kuusiaidan ympäröimä pieni hautausmaa vuodelta 1934 ja yksinkertainen satulakattoinen vuonna 1959 siunauskappeli peltoaukean keskellä.

historia:

Kylän Hautuumayhdistys perustettiin 1933. Maa ostettiin Matti ja Emma Haikolalta. viljelysmaa muokattiin uuteen kirkolliseen käyttöön suurelta osin talkoovoimin. Kantokylän hautausmaa vihittiin käyttöön 1934.

Sankarihautojen yhteydessä on Vehmaan punaisesta graniitista 1951 veistetty risti. Siunauskappeli vihittiin käyttöön 1959.

arviointi:

MRKY2015: R,M,I

lähteet:

Haapakoski Kati (toim.), 2010. Kantokylä.



kohteen nimi: **Mattila**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-402-1-109
kylä/k.osa: Kantokylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1922
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Pienien punamullattujen hirsirakennusten pihapiiri näkyvällä paikalla kylätien varrella.

lähteet:

Haapakoski Kati (toim.), 2010. Kantokylä.



kohteen nimi: **Mäntylä**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-402-2-84
kylä/k.osa: Kantokylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1920-luku
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Pieni talonpoikainen pihapiiri 1920-luvulta.

arviointi:

MRKY2015: R.M

lähteet:

Haapakoski Kati (toim.), 2010. Kantokylä.



kohteen nimi: **Nurkkala**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-402-3-20
kylä/k.osa: Kantokylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Pieni pihapiiri kylätien varrella.

arviointi:

MRKY2015: M

lähteet:

Haapakoski Kati (toim.), 2010. Kantokylä.



kohteen nimi: **Pihlajasaari**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-402-1-126
kylä/k.osa: Kantokylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1948
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Pieni perinteinen hirsitalo vuodelta 1948 kyläteiden risteyksessä.

arviointi:

MRKY2015: M

lähteet:

Haapakoski Kati (toim.), 2010. Kantokylä.



kohteen nimi: **Siirtola ja Petäjistö**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-402-4-18, -41-10
kylä/k.osa: Kantokylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: Siirtola 1900-luvun alku, Petäjistö 1957
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

1900-luvun alun maalaistalon ja jälleenrakennusajan pihapiirit maisemallisesti tärkeällä paikalla kylätien varrella.

historia:

Siirtolan hirsikehikko on siirretty paikalle 1900-luvun alussa ja vuorattu 1921. Petäjistön isäntä oli Siirtolan poikia. Hän toimi aikoinaan kunnan valtuutettuna, teknisen lautakunnan ja verolautakunnan jäsenenä.

lähteet:

Haapakoski Kati (toim.), 2010. Kantokylä.



kohteen nimi: **Tanhutsuu**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-402-1-67
kylä/k.osa: Kantokylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Pieni pihapiiri maisemallisesti tärkeällä paikalla. 1800-luvun lopulta periytyvän päärakennuksen lisäksi pihapiirissä on toisen maailmansodan jälkeen rakennettu hirsinavetta ja talli 1900-luvun alusta.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Haapakoski Kati (toim.), 2010. Kantokylä.



kohteen nimi: **Ylikangas**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-402-2-52, -40-15
kylä/k.osa: Kantokylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: päärakennus siirretty nykyiselle paikalleen 1910, hirsikehikko 1700-luvulta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maisemallisesti näkyvällä paikalla mäellä sijaitseva Ylikankaan talonpoikainen pihapiiri, jossa on 1700-luvulta periytyvä komea päärakennus, tallipuoji ja hirsinen talousrakennus. Alempana tien varrella on jälleenrakennusajan pihapiiri, jossa on Ylikankaalta siirretty aitta. Ritamäellä on myös Mäenpään ja Peltomäen pihapiirit.

historia:

Ritamäen mäkipäällyspohto syntyi 1800-luvun kuluessa. Yhteisen tilan muodosti vain kapea mäen harjan suuntainen raitti. 1900-luvun alussa talot sijaitsivat pareittain ja kulmittain: läntisin oli Mäenpää, jonka toistalo purettiin jo 1900-luvun alussa, sitten olivat Ritala ja Väliä, joka purettiin ja siirrettiin uusjaon jälkeen ilmeisesti Ylimäkeen. Seuraavan parin muodostivat Ylikangas ja Keskitalo, joka on erotettu edellisestä. Mikkola ja Peltomäki sijaitsivat samansuuntaisina pihan vastakkaisilla sivuilla ja päätty raittiin päin.

Asuinrakennusten lisäksi piha-alueita olivat rajaamassa tallipuojiarakennukset, mutta kaikki muut talous- ja karjarakennukset oli sijoitettu mäen alle. Ritamäen tiiviisti rakennettu puhto alkoi purkautua jo ennen uusjakoa tapahtuneiden tilajokojen myötä. Seuraava purkautumisen vaihe tuli toisen maailmansodan jälkeen. 1950- ja 60-luvuilla purettiin Keskitalon, Mikkolan ja Peltomäen vanhat pihapiirit. Nykyinen Peltomäen asuinrakennus on vuodelta 1957.

Ritamäen ensimmäinen isäntäpari Lars Jakobinpoika Haapakoski ja vaimonsa Ehlin Johansdotter elivät vuoteen 1798. 1900-luvun alussa Tilasta lohkaistiin Mäntysaari-niminen ja vuonna 1916 Ylikoski-niminen tila.

Päärakennuksen hirret tuotiin valmiiksi salvettyina Ritamäelle 1876 ja asuttavana talo oli jo vuoden kuluttua. Taloa kunnostettiin 1950-luvun molemmiin puoliin. Esimerkiksi tuvan mustuneet seinähirret veistettiin puhtaiksi ennen pinkopahvin seinälle laittoa.

Suorassa kulmassa talon länsipäädyn kanssa oli aikaisemmin toinen vieläkin pitempi talo.

Navetta oli yhdistetyn aitta- ja tallirakennuksen takana samansuuntaisena alarinteessä poikittain asuinrakennukseen nähden. Navetan Petäjänevan tien puoleinen pää oli varsinainen eläintila ja rekivarastorakennuksen sekä rantteen puoleinen pää toimi olki-, heinä- ja kivennäisainearastona. Näiden välissä oli neljän metrin levyinen katollinen ulkotila, välikko. Käynti navettaan tapahtui väliköstä.

1950-luvun vaiheilla tuuletusta rakentamalla navetan tehostettiin keskivaiheille säädeltävä tuuletustorvi sisänavetasta ulkokatolle. Samassa remontissa navetan pärekattokin peitettiin huovalla. Samoin tehtiin kaikkien muidenkin tilan rakennusten katoille. Pelko tulipalojen syttymisestä väheni huomattavasti eikä tarvinnut enää tehdä pärekattoruiskutuksia kuivan kesäajan leivonta- ja pyykinpesupäivinä.

Navetan etuosassa käytävän oikean puoleisessa nurkassa oli lämmitettävä iso muuripata. Ulkona navetan etupuolella oli vinttikaivo. Vesi nostettiin kaivosta niin sanotulla vinttilaitteella. Ämpäristä vesi kaadettiin puiseen juoksutusränniin, jota myöten se kulki seinäaukon läpi lämmitettävään muuripataan. Sen kiehutetulla vedellä pestiin niin lypsyastiat kuin vaatepyykkikin pyykipäivinä. 40 metrin päässä oli ruokavesikaivo. Mikkolan talon vedenhakupolku kulki saunan yläpuolitse ja eteni talli- ja aittarakennuksen sekä navetan välistä poikkirinnettä myöten käsipumppuiselle ruokakaivolle.

Navetan sisällä muuripadan jälkeen käytävän oikealla puolella oli pari partta lehmäksi kasvatettaville tai myyntiin meneville. Niiden takana oli kolme karsinaa sioille tai juottovasikoille. Karsinoiden kohdalla oli poikkikäytävä navetan takaovelle. Parsia eli lehmäpaikkoja oli navetassa noin kymmenen. Parret olivat lautapohjaiset. Lehmät kiinnitettiin riimuilla syöttöpöytänsä, jossa oli sulkulaitteet. Juottokupit olivat parren puolella. Navetta oli luontinavetta. Lanta luotiin talikoilla looreista paareille ja kannettiin navetan taakse tunkiolle.

Lampaita varten oli lampola navetan takana. Siellä oli myös virtsakaivo, joka tyhjennettiin tavallisesti keväältävalla.

arviointi:

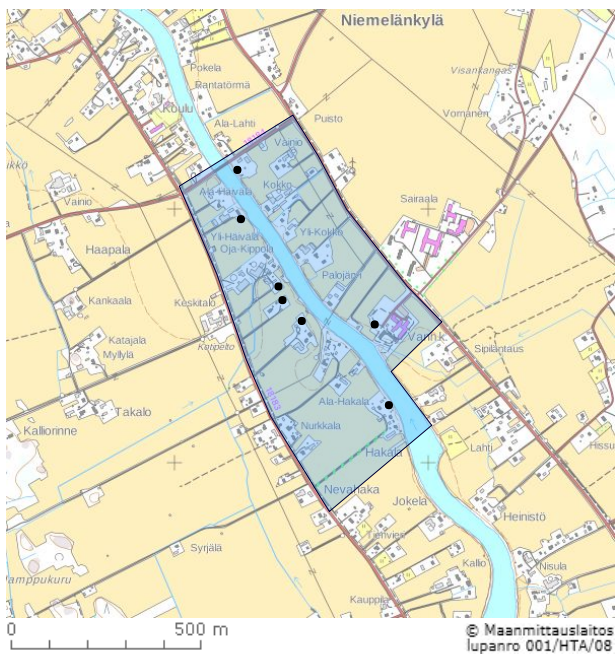
MRKY2015: R,M,S

lähteet:

Haapakoski Kati (toim.), 2010. Kantokylä.

Harju Aaro, Laitinen Erkki 1981. Ylivieskan kirja. Ylivieskan kaupunki ja seurakunta.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



alueen nimi: **Niemelänkylän jokivarren talonpoikaistalot**

pääas. kunta: Ylivieska

pääas. kylä/k.osa: Niemelänkylä

tyyppi: kyläympäristö

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Ala-Hakala

Kippola ja Oja-Kippola

Levonen

Nuorala

Pohja-Häivälä

Sipilä

Yli-Häivälä

kuvaus:

Kalajokivarren hirsirakenteiset talonpoikaistalot ja perinteiset talousrakennukset, jotka kertovat perinteisestä nauhakylän rakentamistavasta ja mittakaavasta.

lähteet:

Niemelänkylän kyläkirja - Elävä kylä Kalajokivarressa 2014. Niemelänkylän kyläyhdistys.

Niemelänkylän osayleiskaavan tarkistus 2015. Rakennusinventointi 2002. Ylivieskan kaupunki. Inventointiosa ark. ja Kalle Askola, tekstiosa maanmittausteknikko Erii Laru.



kohteen nimi: **Ala-Hakala**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-403-1-186
kylä/k.osa: Niemelänkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luku
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Hakalan 1800-luvulla rakennetut asuinrakennus ja aitta, jotka olivat osa Kalajokivarressa sijainnutta kahden lähekkäisen umpihipan muodostanutta puhtoa.

arviointi:

MRKY: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Kippola ja Oja-Kippola**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-403-44-59, -44-132
kylä/k.osa: Niemelänkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoituselike: aitta 1700-luku, Kippolan päärakennus ja puoji 1800-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jokitöyräällä viljelyksien keskellä sijaitseva rakennusryhmä, joka ilmentää perinteistä Kalajokilaakson nauha-asutuksen tiivistä rakennustapaa. Kolmen talouskeskuksen kokonaisuudesta kahdessa on säilynyt vanhaa rakennuskantaa. Kippolan miespihassa on nykyiselle paikalle 1884 siirretty talonpoikainen päärakennus ja puoji sekä karjapihassa talousrakennus. Oja-Kippolassa on säilynyt perinteisiä talousrakennuksia, muun muassa aittaa 1700-luvulta.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Kohdeinventointi 1.9.1992 kaupunginarkkitehti Pekka Taskinen,
Petri Salo 16.11.04



kohteen nimi: **Levonen**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-403-44-131
kylä/k.osa: Niemelänkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen hirsitalo ja pieni puoji 1900-luvun alkupuolelta.

historia:

Nikolai Häivälä omisti tilan 1930-1973.

lähteet:

Niemelänkylän kyläkirja - Elävä kylä Kalajokivarressa 2014. Niemelänkylän kyläyhdistys.



kohteen nimi: **Nuorala**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-403-13-56
kylä/k.osa: Niemelänkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1840
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

1840 valmistunut pohjalaistalo, heinälato ja rantasauna. Nuoralan kivijalka on ladottu Mertuanojan Paasikosken liuskekivistä.

historia:

Päärakennus uusittiin osin jo 1923. Rakennusta on peruskorjattu myöhemmin moneen otteeseen. Pihapiiristä on purettu aittarivi 2000-luvulla.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Pohja-Häivälä**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-403-3-102
kylä/k.osa: Niemelänkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1860
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Maisemallisesti tärkeällä paikalla sillankorvessa sijaitsevat talonpoikainen pihapiiri, jossa on joensuuntaisen peruskorjatun päärakennuksen lisäksi aitta ja uudempia talousrakennuksia.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Niemelänkylän kyläkirja - Elävä kylä Kalajokivarressa 2014. Niemelänkylän kyläyhdistys.

Niemelänkylän osayleiskaavan tarkistus 2015. Rakennusinventointi 2002. Ylivieskan kaupunki. Inventointiosa ark
yo Kalle Askola, tekstiosa maanmittausteknikko Eriiä Laru.



kohteen nimi: **Sipilä**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-403-14-38
kylä/k.osa: Niemelänkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

1900-luvun alkupuolen kookas asuintalo avoimessa paikassa jokimaisemassa. Pihassa on talousrakennus.

historia:

Sipilän vanhainkodin tontti (nykyisin 977-403-14-38) on erotettu Ylivieskan kunnalle vuonna 1927 tehdyn kauppakirjan ja lainhuudatuksen perusteella talon Sipilä nro 14 maista.

Sipilän palvelukeskus, vuonna 1955 perustettu (silloin 50-hoitopaikkaa ja kooltaan 865 m², 2krs + kellari) Ylivieskan kaupungin Sipilän vanhainkoti nykyisin Sipilän palvelukeskus, jota on peruskorjattu ja laajennettu useaan otteeseen, viimeksi vuonna 2002, jolloin rakennus on pinta-alaltaan noin 3800 k-m².

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Niemelänkylän osayleiskaavan tarkistus 2015. Rakennusinventointi 2002. Ylivieskan kaupunki. Inventointiosa ark. yo Kalle Askola, tekstiosa maanmittausteknikko Eriiä Laru.



kohteen nimi: **Yli-Häivälä**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-403-3-42
kylä/k.osa: Niemelänkylä
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1840
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

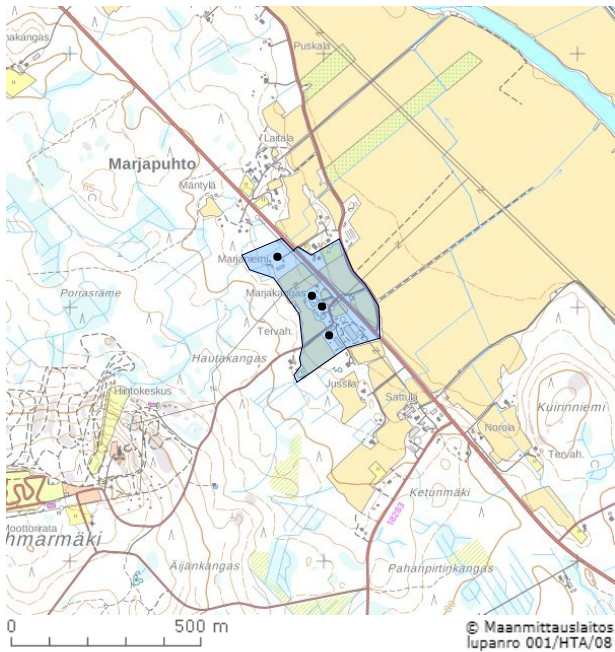
1840-luvulta periytyvä asuinrakennus, jota on laajennettu useassa osassa. Talossa on aloitettu Niemelänkylän koulu.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



alueen nimi: **Marjapuhdo**
 pääas. kunta: Ylivieska
 pääas. kylä/k.osa: Raudaskylä
 tyyppi: kyläympäristö
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Hautakangas-Päivölä
 Marjakangas
 Marjamäki
 Marjaniemi

kuvaus:

Maisemallisesti tärkeällä paikalla Marjapuhdon rinteellä sijaitseva pihapiirien ryhmä, jolta aukeaa näköala Savontielle ja sen takana avara viljelymaisemaan. Marjaniemi on pohjoisimpana ja hieman muista erillään. Marjakangas, Marjamäki ja Päivärinta muodostavat tiiviin taloryhmän. Marjakankaan ja Marjamäen tiloilla on iäkkäät päärakennukset ja useita talousrakennuksia.

lähteet:

Kohdeinventointi 191 y. Inventoija 3.5.2004 Petri Salo Vanhat rakennukset -projekti Ylivieskan seutukunnassa.



kohteen nimi: **Hautakangas-Päivölä**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-405-116-9

kylä/k.osa: Raudaskylä

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajotus: 1945-1974

ajoitusselite: 1954

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Jälleenrakennusajan pihapiiri mäellä näkyvällä paikalla osana taloryhmää. Päärakennus on vuodelta 1954.

historia:

Päivärinta on lohkottu Marjakankaan tilasta.

arviointi:

MRKY2015: M

lähteet:

Raudaskylä - Kylälukemisto, 2006. Raudaskylän Kyläyhdistys ry.

Raudaskylä II Uutta ja vanhaa Raudaskylää kuvina ja kertomuksina, 2010. Raudaskylän kyläyhdistys ry.



kohteen nimi: **Marjakangas**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-405-116-111
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1884
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Komea talonpoikainen pihapiiri mäellä näkyvällä paikalla osana taloryhmää. Päärakennus on siirretty nykyiselle paikalleen ja jatkettu 1884. Pihassa on porakivinavetta vuodelta 1881, konesuoja ja puoji. Pihan ulkopuolella on kookas aitta, jonka jatkeena on kaksiosainen liha- ja maitoaitta.

historia:

Marjakankaan tila on perustettu 1786. Tila on ollut samalla suvulla vuodesta 1860.

Päärakennus on siirretty Sievin Kukonkylästä, jossa se toimi kärejätupana, ja jatkettu kamariosalla. Perimätiedon mukaan siirretyn osan hirressä on vuosiluku 1813. Talon hirsiseinät ovat sisäpuolelta olleet kalkkiruukin ja lehmänlannan sekoituksella rapatut. Tämän päälle on koolattu Halltex 1950-luvun alussa. Vesikate on 1960-luvulta. Talossa on puukeskustlämmitys. 24 leivän uuni purettiin tuvasta 1961. Pannuhuone ja sauna ovat vuodelta 1961. Ikkunat ovat Haapakosken Puutyön tuotetta 1980-luvulta, uusimiseen saatiin avustus Museovirastolta. Talon lankkulattiat on höylätty ja lakattu 2000-luvulla.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Raudaskylä - Kylälukemisto, 2006. Raudaskylän Kyläyhdistys ry.

Raudaskylä II Uutta ja vanhaa Raudaskylää kuvina ja kertomuksina, 2010. Raudaskylän kyläyhdistys ry.



kohteen nimi: **Marjamäki**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-405-13-44
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1919
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiiri, jossa on kookas taitekattoinen päärakennus vuodelta 1919, valkeaksi rapattu navetta ja hirsisiä piharakennuksia. Pihapiiri on näkyvällä paikalla mäellä osana Marjapuhdon taloryhmää.

historia:

Marjamäki on lohkottu Marjakankaan tilasta.

lähteet:

Raudaskylä - Kylälukemisto, 2006. Raudaskylän Kyläyhdistys ry.

Raudaskylä II Uutta ja vanhaa Raudaskylää kuvina ja kertomuksina, 2010. Raudaskylän kyläyhdistys ry.



kohteen nimi: **Marjaniemi**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-405-8-34
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoituslitem: pääarakennus 1860- tai 1870-luku, siirretty nykyiselle paikalle 1910
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiiri, jossa on nykyiselle paikalleen 1910 siirretty, 1800-luvun lopun päärakennus. Pihassa on myös 1950-luvulla tehty navetta, 1900-luvun alun talli ja 1960-luvulla riihestä tehty aitta. Pihan perällä on sauna. Pihassa on myös maakellari ja kaksiosainen varastorakennus.

historia:

Marjaniemi on lohkottu Marjakankaasta. Asuinrakennus on rakennettu alkujaan 1860-70-luvulla Ylivieskan Löytynperällä Hautalassa, josta se siirrettiin nykyiselle paikalleen Marjaniemen tilalle 1916. Rakennus on peruskorjattu 1960, jolloin alkuperäinen tyyli pyrittiin säilyttämään. Tällöin uusittiin myös tulisijoja. Ullakon ikkunat kuitenkin poikkeavat alkuperäisestä tyylistä. Asuinkerroksen ikkunat on uusittu 1997. Ulkopuitteissa on alkuperäisen mukainen puitejako ja muu mitoitus. Pielilaudat ovat pääosin alkuperäiset. Kuisti tehtiin osaksi uusiin puihin ja maalattiin. Vesikatteeseen asennettiin räystääs- ja harjapellit. Kesällä 2003 osa päärakennuksesta lisäeristettiin.

Pihassa on talli 1900-luvun alusta, 1950-luvulla tehty navetta ja 1960-luvulla riihestä tehty aitta. Pihan perällä on iäkäs sauna, jossa on talon vanhoista parhaiten säilyneistä ikkunoista tehty kuisti. Pihassa on myös maakellari ja kaksiosainen varastorakennus.

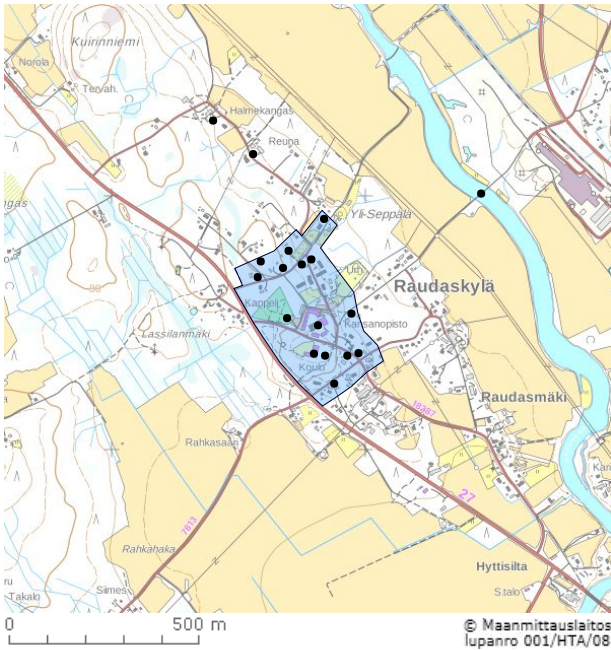
arviointi:

MRKY2015: R,S

lähteet:

Kohdeinventointi 1.9.1992 kaupunginarkkitehti Pekka Taskinen 3.5.2004, Petri Salo, Vanhat rakennukset-projekti Ylivieskan seutukunnassa.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



alueen nimi: **Opistonmäki**
 pääas. kunta: Ylivieska
 pääas. kylä/k.osa: Raudaskylä
 tyyppi: kyläympäristö
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Ahola
 Halmekangas
 Kellomäki
 Korho
 Kuuselan koulu
 Levähdys
 Neulamäki
 Raudaskylän keskikoulu ja lukio
 Raudaskylän Kristillinen Opisto
 Raudaskylän kylähautausmaa ja kappeli
 Raudas-Pekan pirtti
 Reuna
 Riippusilta
 Sampola
 Toimela
 Viikuna
 Yli-Seppälä
 Ylivieskan Osuuskaupan Raudaskylän sivumyymälä

kuvaus:

Metsäiselle mäelle pääosin 1920- ja 1950-luvuilla koulujen ja kansanopiston ympärille rakentunut tiivis Raudasmäen kylän keskus. Kansanopiston pihapiirin rakennukset muodostavat arvokkaan eri ajoilta perityvän kokonaisuuden, jota täydentävät opistomäen 1920-luvun asuntolat, pientalot, kaupparakennukset ja kylähautausmaa. 1950-luvun yksittäistalot ja jälleenrakennusajan tyyppiomakotitalot ovat myös arvokas osa kylärakennetta. Riippusilta yhdistää Opistonmäen ja rautatien.

historia:

Pysyvä asutus levisi 1600-luvun alussa Ylivieskan kylästä kohti Kalajoen yläjuoksua. Varhaisin asutus hakeutui jokirannoille. Ensimmäinen merkintä pysyvästä asutuksesta on maakirjassa vuodelta 1633. Raudaskylän vanhin asutus sijoittui Raudasmäelle ja sen lähiympäristöön.

Raudaskylän kansakoulun perustamispäätös tehtiin 1895 ja uusi koulu avasi ovensa kaksi vuotta myöhemmin Leander Seppälän lahjoittamalla maalla.

Ensimmäisestä Lapuan Karhumäellä sijaitsevasta herännäishenkisestä kansaopistosta saatujen hyvien kokemusten ansiosta Kalajokilaaksoonkin alettiin puuhaamaan kristillistä kansaopistoa. Tontti saatiin Knuuti ja Emma Lassilalta ja opiston päärakennus rakennettiin suurelta osin talkootyönä. Ensimmäinen työkausi alkoi metsäisellä Lassilanmäellä joulukuussa 1920 Karvian kirkkoheraana palvelleeseen Juho Kytömäen johdolla. Raudaskylän keskellä olevalle mäelle ryhmittyneistä rakennettiin kirjasto 1922, asuntola 1928, funktionalistinen J. Karvosen suunnittelema kurssiasuntola 1939 ja 1955-buusi päärakennus, jossa lamelliasuntolasiipi.

Juho Kytömäki teki aloitteen myös keskikoulun perustamisesta. Hän kutsui opistolle muutamia

kansakoulunopettajia ja valistuneita emäntiä ja isäntiä. Kouluhallitus hyväksyi raudaskyläläisten hakemuksen 1924 ja koulutyö alkoi opiston tiloissa saman vuoden syyskuussa. Seuraavana kesänä opistoa vastapäätä nousi uusi keskikoulun rakennus tuhannen asukkaan kylään. Raudaskylän lukio aloitti toimintansa syksyllä 1927. Keskikoulu ja lukio lakkautettiin 1974.

Valtaosa keskikoulun ja lukion oppilaista tulivat Pohjois-Suomesta, Kainuusta, Savosta ja Karjalasta. Heidän majoittamisensa koulun läheisyydessä oleviin taloihin toi kyläläisille töitä ja tuloja.

Oppilaitosten tulo kylään merkitsi aktiivista uudisrakennuskautta, mikä näkyi myös uudentyyppisinä asuinrakennuksina. Opistorakennusten myötä jugendvaikutteet levisivät ja kylälle nousi 1920- ja 30-luvuilla useita taitekattoisia taloja kuten Neulamäki, Sampola ja Ahola. Vilkun rapattu kaksikerroksinen hirsirakennus on yhdistelmä jo väistyvää jugendia ja 1920-luvun klassismia.

Raudaskylälle siirrettiin kaksikerroksisia hirsikehiä asuntoloiksi: Kellomäki on peräisin Karjalan kannakselta ja Korho Isokoskelta. Halmekankaan kaksikerroksisen päärakennuksen pystytti Etelä-Pohjanmaalta tullut isäntäväki. Myös 1920-luvun Ylivieskan Osuuskaupan Raudaskylän sivumyymälä ja R. Cajanuksen rakennuttama Toimela olivat kaksikerroksisia.

1920-luvun puolivälissä opiston viereen Lassilan metsään perustettiin yhdistyksen hoitama kylähautausmaa. Siunauskappeli vihittiin käyttöön 1957.

Ylivieskan-lisalmen poikkirata valmistui 1926 ja Raudaskylä sai oman pysäkkinsä Isokosken puolelle. Kansanopistolle päästiin aluksi Opistonportaan renkusiltaa pitkin. Nykyisin paikalla on 1968 valmistunut riippusilta.

Raudas-Tiili aloitti toimintansa 1940 aluksi hevosvetoisena. Toimintaa jatkoi 1960 Ylivieskan tiili Oy.

1950-luvulla Raudaskylälle rakennettiin runsaasti puolitoistakerroksisia jälleenrakennusajan rankorakenteisia tyyppitaloja. Tältä ajalta on myös peräisin paritalo Levähdys.

lähteet:

Alajoki Sari 2010. Raudaskylän rakennettu ympäristö. Teoksessa Raudaskylä II - Uutta ja vanhaa Raudaskylää kuvina ja kertomuksina.

Raudaskylä - Kylälukemisto, 2006. Raudaskylän Kyläyhdistys ry.

Raudaskylä II Uutta ja vanhaa Raudaskylää kuvina ja kertomuksina, 2010. Raudaskylän kyläyhdistys ry.



kohteen nimi: **Ahola**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-405-10-24
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1920-luku
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Mansardikattoinen asuinrakennus 1920-luvulta. Talon emäntä, Fiia Malmivaara oli Raudaskylän kristillisen opiston käsityön opettaja.

arviointi:

MRKY2015: R,S

lähteet:

Raudaskylä - Kylälukemisto, 2006. Raudaskylän Kyläyhdistys ry.



kohteen nimi: **Halmekangas**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-405-16-55
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1921
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiiri, jossa on kaksikerroksinen päärakennus vuodelta 1921 ja useita talousrakennuksia.

historia:

Uuden kaksikerroksisen talon rakensivat 1920-luvulla eteläpohjalaiset Juho ja Vilhelmiina Kujala.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Raudaskylä - Kylälukemisto, 2006. Raudaskylän Kyläyhdistys ry.

Raudaskylä II Uutta ja vanhaa Raudaskylää kuvina ja kertomuksina, 2010. Raudaskylän kyläyhdistys ry.



kohteen nimi: **Kellomäki**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-405-10-16
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1920-luvun loppu
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Karjalan kannaksen Kellomäestä 1920-luvulla Raudaskylälle siirretty kaksikerroksinen huvila. Rakennus toimi aluksi yksityisenä oppilasasuntolana. Rakennuksessa toimi myös kauppa vuoteen 1940 saakka.

historia:

Juho Kytömäki ja Joonas Seppälä siirätyttivät huvilan Terijoen Kellomäestä 1920-luvulla. Rakennuksessa toimi aluksi yksityinen oppilasasuntola. 1940- ja 50-lukujen taitteessa Kytömäki ja Seppälä myivät rakennuksen asuntolaksi opistolle.

lähteet:

Raudaskylä - Kylälukemisto, 2006. Raudaskylän Kyläyhdistys ry.

Raudaskylä II Uutta ja vanhaa Raudaskylää kuvina ja kertomuksina, 2010. Raudaskylän kyläyhdistys ry.



kohteen nimi: **Korho**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-20-3-2
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: hirsikehikko 1926
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Kaksikerroksinen hirsitalo, joka on toiminut koulukotina ja vuodesta 1946 opiston asuntolana.

kuvaus:

MRKY2015: R,H

historia:

Korhon rakennutti Erkki Krohn, myöhemmin Kurki-Suonio, ollessaan opettajana keskikoululla. Hän osti puolivalmiin hirsirakennuksen Isokosken puolelta ja talkooväki purki rakennuksen ja ajoi sen Korhon ostamalle tontille.

Korhossa oli koulukoti usean vuoden ajan. Raudaskylän kristillinen opisto osti rakennuksen asuntolaksi 1946, jolloin rakennusta laajennettiin.

Erkki Kurki-Suonio (1901-1985) oli pappi, kirjailija ja virsientutkija. Kurki-Suonio toimi kirkkoherrana Iisalmen kaupungissa 1936–1952 ja Helsingin Johanneksen seurakunnassa vuodesta 1952. Hän oli Kuopion tuomiokapitulin asessorina 1939–1945 ja Helsingin tuomiokapitulin asessorina vuodesta 1959. Teologian tohtori hänestä tuli 1952. Kurki-Suonio tutki virsitekstejä ja sävelmiä. Hän oli vuoden 1943 koraalikirjaa valmistelleen komitean puheenjohtaja.

lähteet:

Kohdeinventointi 13.2.2012 Ylivieska Raudaskylä YO-tontti 20-3-2. Inventoija Erii Laru.

Raudaskylä - Kylälukemisto, 2006. Raudaskylän Kyläyhdistys ry.

https://fi.wikipedia.org/wiki/Erkki_Kurki-Suonio (6.10.2015)



kohteen nimi: **Kuuselan koulu**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-405-10-94
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1897
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ylivieskan vanhin koulurakennus vuodelta 1897. Koulu on puolitoistakerroksinen vinkkelirakennus, jossa on kuusiruutuikkunat ja haukkaikkunat ullakolla.

arviointi:

MRKY2015: R,M,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Raudaskylä II Uutta ja vanhaa Raudaskylää kuvina ja kertomuksina, 2010. Raudaskylän kyläyhdistys ry.



kohteen nimi: **Levähdys**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-405-4-58
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1953
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

1953 valmistunut jyrkkäkattoinen paritalo ja varastorakennus.

historia:

Raudaskylän kristillisen opiston johtajapariskunta Juho ja Iida Kytömäki ja Vilho ja Anja Suutala rakennuttivat paritalon vuonna 1953.

Osa yli hehtaarin tilasta oli alkuaan lampaiden laitumena. Tilan koillisnurkassa oli kaksi riittä ja puimala. Nämä purettiin 1950-luvulla ja hirsistä koottiin kaksiosainen tilava varastorakennus.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Raudaskylä - Kylälukemisto, 2006. Raudaskylän Kyläyhdistys ry.

Raudaskylä II Uutta ja vanhaa Raudaskylää kuvina ja kertomuksina, 2010. Raudaskylän kyläyhdistys ry.



kohteen nimi: **Neulamäki**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-405-2-66
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1930-luku
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Rovasti ja kansanedustaja Lauri Mustakallion oppilasasuntolaksi nivalalaisen riihen hirsistä rakennuttama mansardikattoinen talo 1930-luvulta.

historia:

Nivalan entinen kirkkoherra Hannes Mustakallio rakennutti talon kolmekymmentä- luvulla oppilasasuntolaksi riihen hirsistä. Talossa oli 1940-luvulla Marjatta Elorannan hammaslääkärin vastaanotto. Vielä 1940-50-luvulla talossa asui yläkerrassa oppilaita.

Lauri Mustakallio oli perustamassa Raudaskylän kristillistä kansanopistoa ja oli sen johtokunnan jäsen perustamisvuodesta 1920 kuolemaansa 1937 saakka, joista kaksi viimeistä vuotta puheenjohtajana.

Lauri Mustakallio vihittiin papiksi 1908. Hän toimi ylimääräisenä pappina Oulun läänin Pyhäjärvellä ja Ylivieskassa 1908–1913, Kärämäen vt. kirkkoherrana 1909 ja Nivalan seurakunnan pitäjänapulaisena 1913–1925. Nivalan seuratupahankkeen isä, körttipapiksi tiedetty Lauri Mustakallio tuli valituksi seurakunnan esipaimeneksi 1925, josta lähtien hän sitten toimi Nivalan kirkkoherrana kuolemaansa saakka. Rovastin arvonimen hän sai 1936. Kirkkovaltuusmiehenä Mustakallio oli 1918–1923.

Lauri Mustakallion poliittinen ura alkoi 14.5.1917, kun hänet valittiin senaattoriksi nimetyn Kyösti Kallion sijalle Nivalan kuntakokoukseen. Mustakallio toimikin sitten kuntakokouksen puheenjohtajana vuoteen 1918, valtuuston jäsenenä 1918–1923, kunnanvaltuuston puheenjohtajana 1929–1931 ja valtuuston varajäsenenä 1932–1936. Lauri Mustakallio valittiin maalaisliiton edustajana eduskuntaan 1922–1923 ja 1927–1930.

Kansanedustaja Mustakallio kuului muun muassa lakivaliokuntaan, perustuslakivaliokuntaan, suureen valiokuntaan ja kulkulaitosvaliokuntaan. Tasavallan presidentin valitsijamiehenä hän oli 1925 ja 1931.

Mustakallion kuoltua Helmi Mustakallio muutti lastensa kanssa Neulamäelle.

Talon huonejako on sittemmin muutettu: keittiö on siirtynyt rungon keskeltä toiseen pätyyn ja olohuoneelle on saatu lisätilaa purkamalla väliseinä entisen köökin ja päätykamarin väliltä on saatu nykyiselle. Vuonna 1992 taloon tehtiin pesutilalaajennus ja sen päälle rakennettiin parveke.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

http://www.kirjastovirma.fi/henkilogalleria/Mustakallio_Lauri (6.10.2015)

Kohdeinventointi Ylivieska Raudaskylä Y/143. Inventoija 1.3.2004 Petri Salo.

Raudaskylä - Kyläyhdistys, 2006. Raudaskylän Kyläyhdistys ry.

Raudaskylä II Uutta ja vanhaa Raudaskylää kuvina ja kertomuksina, 2010. Raudaskylän kyläyhdistys ry.



kohteen nimi: **Raudaskylän keskikoulu ja lukio**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-20-3-1
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1930
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Komea kaksikerroksinen 1930 valmistunut klassistinen puukoulu.

historia:

Keskikoulu aloitti toimintansa vuonna 1924 kansanopiston tiloissa. Omalle koulurakennukselle ostettiin tontti opiston vierestä ja kookos koulu valmistui seuraavana vuonna. Koulu paloi 1929, mutta vuoden päästä valmistui uusi kaksikerroksinen koulu, joka oli edeltäjänsä vähäeleisempi.



kohteen nimi: **Raudaskylän Kristillinen Opisto**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-405-2-141,-2-62,-4-46

kylä/k.osa: Raudaskylä

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: pääarakennus 1920, kirjasto 1922, asuntola 1928, johtajan asunto 1939, uusi pääarakennus 1956

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Kytömäki; Opistorakennuksen asuntolasiipi; Opistorakennus; Oppilasasuntola; Pääarakennus; Uusi johtajan asunto;

kuvaus:

Raudaskylän Kristillisen Opiston eri-ikäisten opisto- ja asuinrakennusten kokonaisuus. Vanha hirsinen päärakennus on vuodelta 1920, entinen oppilasasuntola ja nykyinen kirjasto vuodelta 1921, funktionalistinen J. Karvosen suunnittelema johtajan asunto vuodelta 1939, uusi pääarakennus ja sen lamelliasuntolasiipi vuodelta 1956.

historia:

Pysyvä asutus levisi 1600-luvun alussa Ylivieskan kylästä kohti Kalajoen yläjuoksua. Varhaisin asutus hakeutui jokirannoille. Ensimmäinen merkintä pysyvästä asutuksesta on maakirjassa vuodelta 1633. Raudaskylän vanhin asutus sijoittui Raudasmäelle ja sen lähiympäristöön.

Raudaskylän kansakoulun perustamispäätös tehtiin 1895 ja uusi koulu avasi ovensa kaksi vuotta myöhemmin Leander Seppälän lahjoittamalla maalla.

Suomessa kansanopistot nousivat sivistyneistön kansallisen innostuksen pohjalta. Toiveen kristillisen oppilaitoksen perustamisesta Ylivieskaan esitti herännäispappi Jonas Lagus. Laguksen toive toteutui vuonna 1920, jolloin Lassilanmäelle valmistui talkoovoimin opiston pääarakennus. Tontti saatiin Knuuti ja Emma Lassilalta. Piirustukset oli laatinut haapajärvinen itseoppinut rakennusmestari Juho Jäväjä, joka tutustui rakennustoimikunnan kanssa Karhumäen opistoon Lapualla. Karhumäki oli Suomen ensimmäinen kansanopisto.

Työt aloitettiin syksyllä 1919 ja työt saatiin valmiiksi joulukuun alkuun 1920 mennessä. Seuraavana vuonna viereen nousi oppilasasuntola, nykyinen kirjasto. Molemmissa rakennuksissa on nähtävissä väistyvän jugendin ja 1920-luvun klassismin vaikutteita. Päärakennuksen torniin sijoitettiin Ylivieskan kirkon käytöstä poistettu, vuodelta 1751 oleva kello. Molemmat rakennukset laudoitettiin vasta myöhemmin, hirsien painuttua riittävästi. Pihapiiriin rakennettiin myös tarpeelliset ulkorakennukset, kuten halkovaja, kellari, aitta, leipomotupa, sauna ja navetta. Seuraavana vuonna valmistui päärakennuksen viereen vieläkin käytössä oleva oppilasasuntola. Ennen talvisotaa valmistuivat vielä talousrakennukset ja johtajan asunto.

Johtajan asuntoa ryhdyttiin suunnittelemaan jo 1920-luvulla. Rakentamaan päästiin kuitenkin vasta talvisodan kynnyksellä. Johtajan asunnosta tuli moderni, funktionalistinen, tasakattoinen, rapattu tiilirakennus. Sen suunnitteli rakennusmestari J. Karvonen.

Opistorakennuksiin liitettiin viereinen Korhon 1920-luvulla rakennettu, koulukotina toiminut kaksikerroksinen kiinteistö, joka ostettiin vuonna 1946 opiston entiseltä opettajalta, Erkki Kurki-Suoniolta. Vähän myöhemmin läheltä opistoa ostettiin myös Karjalan Kannakselta 1920-luvulla siirretty, alkuaan pyöröhirsinen Kellomäki-niminen kaksikerroksinen Terijoen huvila, joka oli aikaisemmin toiminut yksityisenä oppilasasuntolana. Alkuaan se varattiin kodinhoitajan käyttöön, nykyisin se on oppilasasuntolana. Lisäksi majoitusta tarjosivat monet opiston ympärille nousseet yksityiskodit.

Dipl.ins. Eino Niemelän suunnittelema uudisrakennus valmistui vanhojen opistorakennusten viereen vuonna 1956. Rakennuskompleksi käsitti lamelliosan, jossa oli sekä opettaja- että oppilasasuntoja ja opisto-osan, jossa oli juhlasali, ruokasali, keittiöt, veistosali, muut tarpeelliset aputilat ja lämpökeskus. Samalla muissakin rakennuksissa tehtiin lämpö- ja vesijohtotöitä. Pari vuotta myöhemmin vanha palaneen saunan tilalle rakennettiin uusi sauna ja pesularakennus. Myöhemmin rakennettiin vielä uusi johtajan asunto.

Opistorakennuksia yhdistää ympäröivä puisto hyötytarhoineen, joka yhdessä rakennusten kanssa muodostaa ainutlaatuisen kokonaisuuden.

Päätös keskikoulusta syntyi 1924 ja samana vuonna koulu aloitti toimintansa opiston tiloissa. Omalle koulurakennukselle ostettiin tontti opiston vierestä ja se valmistui 1925. Rakennus paloi 1929, ja sen tilalle tehtiin samantyylinen rakennus 1930. Koulua laajennettiin ja uudistettiin 1963. Tilat siirtyivät kaupungin omistukseen 1974. Raudaskylässä toimi lukio ja yläaste 1970-luvun lopulle,

Opiston tilat olivat kouluhallituksen käytössä 1939-40, jolloin laitos oli evakossa Helsingistä. Opistonmäen rakennuksia on käytetty myös Vankeinhoidon ylläpidon, puolustusvoimien koulutuskeskuksen ja kahdesti sotavankisairaalan tiloina. Tuosta ajasta lähistöllä on kaksi venäläisten sotavankien hautausmaata.

Raudaskylän opiston toimiessa sotavankisairaalaana, sen henkilökunta asui Ilvesoksen 1800-luvun alkupuolella rakennetussa, ja 1947 peruskorjatussa rakennuksessa. Talossa on pitkällä sivulla erikoinen ikkunoiden ryhmittely ja julkisivu. Talo paloi 1947 lähes kokonaan ja kantti rakennettiin "melkein uusiin puihin".

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,I

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:

Raudaskylä II Uutta ja vanhaa Raudaskylää kuvina ja kertomuksina, 2010. Raudaskylän kyläyhdistys ry.



kohteen nimi: **Raudaskylän kylähaudausmaa ja kappeli**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-405-2-213

kylä/k.osa: Raudaskylä

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: kylähaudausmaa 1925, kappeli 1957

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Ylivieskan vanhin, vuonna 1925 käyttöön otettu kylähaudausmaa - Rauhansalmi ja 1957 valmistunut kappeli, jonka suunnitteli raudaskyläläisen rakennusmestari Eino Seppälä. Kappelissa on opiston kirkkosalista siirretty Fiia Malmivaaran alttarifresko Hyvä paimen. kappelia on laajennettu 1974 ja 2001.

arviointi:

MRKY2015: M,I

lähteet:

Raudaskylä - Kylälukemisto, 2006. Raudaskylän Kyläyhdistys ry.

Raudaskylä II Uutta ja vanhaa Raudaskylää kuvina ja kertomuksina, 2010. Raudaskylän kyläyhdistys ry.



kohteen nimi: **Raudas-Pekan pirtti**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-405-10-12
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1618-1721
ajoitusselite: 1641
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Yksihuoneisen savutuparakennuksen hirsikehikko, jossa on vuosiluku 1641. Rakennus on salvottu sulkanurkkaiseksi. Kehikkoa säilytetään suojarakennuksen sisällä.

historia:

Tämä eräs maakunnan vanhimmista säilyneistä rakennuksista tunnetaan talonpoika, sissipäällikkö Pekka Pertunpoika Raudaskosken (1679-1741) syntymäkotina. "Raudas-Pekka" oli talonpoika Raudaskylän Raudaskosken talosta. Hän johti talonpoikaisjoukkoa vastustamaan venäläisiä kasakoita isonvihan aikana 1714-1721.

Savupirtin on rakentanut Pekan isä, Perttu Raudaskoski 1641. Vuosiluku on nähtävissä sekä oven päällä että takaseinän aukon kohdalla olevassa hirressä. Rakennus sijaitsi alunperin Raudasmäellä, josta se siirrettiin 1800-luvun puolessa välissä puolen kilometrin päähän Katajamäen pihapiiriin, jossa rakennus toimi lampolana ja varastona. Aikanaan samaan pihapiiriin Raudasmäellä kuului mm. aittarakennus, joka oli tehty vuonna 1666. Tämä aitta on siirretty 1900-luvun puolessa välissä Nivalan Pajariin.

arviointi:

MRKY2015: Ht

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Raudaskylä II Uutta ja vanhaa Raudaskylää kuvina ja kertomuksina, 2010. Raudaskylän kyläyhdistys ry.

<http://raudaskyla.blogspot.fi/2008/08/raudaspekan-pirtti.html> (18.9.2015)



kohteen nimi: **Reuna**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-405-16-51
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1920-luku
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Raudaskosken koulun ensimmäisen opettajan ja kansanedustaja Anna Ängeslevän ja hänen miehensä Jaakon rakentama talo 1920-luvun alusta. Anna Ängeslevä oli myös Maalaisliiton toinen naiskansanedustaja vuonna 1908.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Raudaskylä - Kylälukemisto, 2006. Raudaskylän Kyläyhdistys ry.



kohteen nimi: **Riippusilta**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1968
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Betonituin varustettu riippusilta vuodelta 1968.

historia:

Kalajoen yli rakennettiin renkkusiltoja. Ylimpänä oli niin kutsuttu Opistonporras, joka johti Raudaskylän asemalta kansanopistolle. Nykyisin paikalla on 1968 valmistunut riippusilta.



kohteen nimi: **Sampola**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-405-4-25
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1928
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Mansardikattoinen entinen Ylivieskan Raudaskylän Osuuskassan talo vuodelta 1928. Osuuskassa toimi talossa 1928-1963. Talossa on ollut lainakirjasto, kirjakauppa ja 1960-luvulla hautaustoimisto.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Raudaskylä - Kylälukemisto, 2006. Raudaskylän Kyläyhdistys ry.

Raudaskylä II Uutta ja vanhaa Raudaskylää kuvina ja kertomuksina, 2010. Raudaskylän kyläyhdistys ry.



kohteen nimi: **Toimela**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-405-4-35
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1929
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Kaksikerroksinen vuodelta 1929 kaupparakennus, jossa oli paikkakunnan ensimmäinen peltikatto. Toimelan rakennutti merkittävä ylivieskalainen kauppias R. Cajanus.

historia:

R. Cajanus Oy siirsi kauppatalon Alavieskan Kiimamaasta vuonna 1929. Toimelan peltikatto oli Raudaskylän ensimmäinen.

1964 kaupanpidon aloitti Tmi Arvi Antti-Roiko ja 1973 Martti ja Helvi Pinola. Ylivieskan Säästöpankki osti talon Cajanukselta ja myi sen Helvi ja Martti Pinolalle, jotka pitivät siinä kauppaa 1973-1998. Tiloissa toimi vuoteen 2001 T-Valinta Isokoski. Sitten talossa toimi vuoteen 2004 Eija-Liisan Kangas.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Raudaskylä - Kylälukemisto, 2006. Raudaskylän Kyläyhdistys ry.

Raudaskylä II Uutta ja vanhaa Raudaskylää kuvina ja kertomuksina, 2010. Raudaskylän kyläyhdistys ry.



kohteen nimi: **Vilkuna**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-405-10-10
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: ei määritetty
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1926
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Väistyvää jugendia ja 1920-luvun klassismia yhdistävä kaksikerroksinen rapattu hirsitalo vuodelta 1926 ja talousrakennus.

historia:

Taneli Vilkunan rakentama talo oli kylän ensimmäinen talo, jossa oli keskuslämmitys ja sisävesi.

Talo on toiminut koulukotina useaan otteeseen ja kansanopiston henkilökunnan asuntona.

Vilkuna on Sibelius-Akatemian kansanmusiikin emeritusprofessori Heikki Laitisen lapsuudenkoti. Heikki Laitinen on myös perinteen ja musiikin tutkija, monipuolinen esittäjä, muusikko, performanssitaiteilija, säveltäjä, runoilija ja pedagogi.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Raudaskylä II Uutta ja vanhaa Raudaskylää kuvina ja kertomuksina, 2010. Raudaskylän kyläyhdistys ry.



kohteen nimi: **Yli-Seppälä**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-405-10-98
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

1850-luvun lopulla rakennettu maalaistalo, joka on peruskorjattu 1985.

historia:

Taloa vuosina 1918-1934 isännöinyt Joonas Seppälä toimi kunnallisissa luottamustehtävissä 30 vuotta ja oli kerran presidentin valitsijamies. Hän oli perustamassa kansanopistoa ja sen poikien käsityön opettaja 1927-1949.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Raudaskylä - Kylälukemisto, 2006. Raudaskylän Kyläyhdistys ry.



kohteen nimi: **Ylivieskan Osuuskaupan Raudaskylän sivumyymälä**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-405-4-27

kylä/k.osa: Raudaskylä

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajotus: 1918-1944

ajotusselite: 1927

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Aumakattoinen Ylivieskan Osuuskaupan myymälä vuodelta 1927. Myymälää korjattiin 1973 ja kauppaa siinä käytiin vuoteen 1997 asti.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Raudaskylä - Kylälukemisto, 2006. Raudaskylän Kyläyhdistys ry.

Raudaskylä II Uutta ja vanhaa Raudaskylää kuvina ja kertomuksina, 2010. Raudaskylän kyläyhdistys ry.



alueen nimi: **Kalajokivarsi Ylivieskan keskustassa ja Savisilta (RKY 2009)**

pääas. kunta: Ylivieska

pääas. kylä/k.osa: Ylivieska

tyyppi: kaupunkiympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Helaalan mylly

Mäki (Jokela eli Sillankorva)

Savisilta

Ylivieskan kirkkopuisto

Ylivieskan kirkon rauniot ja Pappisaari

kuvaus:

Kalajokivarressa sijaitsevan Ylivieskan keskustassa on säilynyt perinteisiä kirkonkylän elementtejä huolimatta voimakkaasta uusitumisesta. Jokimaiseman päätepisteenä on pitäjän puinen, päätytomillinen 1786 rakennettu ristikirkko, jonka nykyinen asu on vuodelta 1892. Kirkon lähimaisemassa Kalajoen ylittää museosillaksi nimetty Savisilta, joka on toiseksi vanhin betonirakenteinen silta Suomessa. Tiehallinnon valitsevat museosillat kuvastavat maamme liikenneverkon ja sillanrakennustaidon kehitysvaiheita.

Kalajoen saaret ovat maisemallisesti merkittävät. Jokiuomassa on museomyllyksi kunnostettu Helaalan mylly, jonka kanavarakenne ja koneisto ovat vuodelta 1884. Nykyinen rakennus on rakennettu 1942 tapahtuneen palon jälkeen alkuperäisen mukaiseksi. Mylly on maisemallisesti tärkeä osa Ylivieskan keskustaa.

Latosaaren itäpuolella sijaitseva Savisilta on rakennettu kuuden luonnonkivestä muuratun silta-arkun varaan. Savisillan rinnalla on 1884 valmistunut rautatiesilta. Savisilta on nykyisin osa kevyen liikenteen väylää. Savisillan itäpuolella on puiston ympäröimä Mäen talo, jonka vanhimmat osat ovat vuoden 1830 tienoilta ja nykyasu 1940-luvulta.

historia:

Ylivieskaan Kalajoen varteen syntyi pysyvää asutusta Kalajokisuusta ja Lohtajan kylästä keskiajan lopulla. Ensimmäinen kirkko rakennettiin Haapaniemelle 1653. Ylivieskan nykyinen kirkko rakennettiin 1786 Yli-intendentinviraston suunnitelmin ja nykyasunsa se sai lääninarkkitehti J. Basilierin suunnittelemassa korjauksessa 1892. Kalajokeen kuulunut Ylivieska erotettiin itsenäiseksi seurakunnaksi 1861 ja Ylivieskan kunta perustettiin 1867.

Kalajoen ylittävän kiinteän sillan rakentaminen nousi esiin 1904. Insinööri Jalmar Castrénin ehdotus betonista rakennettavasta sillasta voitti riippusiltaehdotuksen. Rakenteeltaan viisiaukkoinen palkki- ja ulokepalkkisilta valmistui 1912. Sen rakensivat W. Tuomainen ja A. Koistinen muuttamallaan insinööri Jalmar Castrénin piirustuksilla. Nimensä silta sai paikallisilta asukkailta, joille betoni uutena rakennusmateriaalina oli vielä outo.

lähteet:

Matti Huurre, Pentti Virrankoski ja Kustaa Vilkuna, Suur-Kalajoen historia 1, Esihistoriallisesta ajasta isovihaan. Keski-Pohjanmaan historiasarja 1. 1956.

Jaakko Tuulasvaara, Suur-Kalajoen historia 2, Isostavihasta pitäjän jakoon. Keski-Pohjanmaan historiasarja 2. 1960.

Leena Sälejoki-Hiekkänen (toim.), Tie yhdistää. Tiemuseo 1986.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Kalajoen kunnostus Ylivieskan keskustassa. Keski-Pohjanmaan ympäristökeskus, Kokkola 1996.

Museotiet ja -sillat. Tiehallinto 2002.

Sari Alajoki, Kirkoilta kareille. Ylivieskan seutukunnan kulttuuriympäristöstä. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksen julkaisuja 22, 2005.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=172



kohteen nimi: **Helaalan mylly**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-1-9-1, 406-132-0
kylä/k.osa: 01. kaupunginosa
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: kanava ja koneisto 1884, rakennus 1942
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kalajoen rannassa oleva myllyrakennus, jonka kanavarakennelma ja koneisto ovat vuodelta 1884. Nykyinen lautarakennus on rakennettu 1942 tapahtuneen palon jälkeen alkuperäisen hirsirakennuksen mukaiseksi. Se on maisemallisesti tärkeä osa Ylivieskan keskustaa.

suojelutilanne:

Suojeltu valtioneuvoston päätöksellä 1992.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Mäki (Jokela eli Sillankorva)**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-406-7-84
kylä/k.osa: Ylivieska
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1842, laajennukset 1916 jälkeen ja 1950-luvulla
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaunis, vehreä pihapiiri Savisillan päässä maisemallisesti tärkeällä paikalla. Kartanomaisen päärakennuksen vanhin osa on pieni 1842 viestetty tai paikalle siirretty asunrakennus, jota on laajennettu vuoden 1916 jälkeen ja 1950-luvulla. Talossa on ollut puutavaraliikkeen tiloja ja kaksi asuntoa. Pihassa on hirsisiä talousrakennuksia ja 1930-luvulla valmistunut maakellari.

historia:

Alkujaan pihassa oli rakennuksen vanhin osa, pienehkö 1842 rakennettu tai paikalle siirretty suorakaiteen muotoinen asuinrakennus, "Juhola". Vuonna 1916 paikan osti livari Mäki, joka laajensi hetimiten kehää korkealla Savtien suuntaisella osalla. Iivarin pojat Verner ja Harald pitivät talossa puutavarakauppaa isänsä kuoltua. Veljekset laajensivat taloa elintasosiivillä keittiöineen ja saunoineen 1950-luvulla ja rakennuksessa oli siten kauppatilat sekä kaksi asuntoa. Talossa majoitettiin pohjoisen evakoita toisen maailmansodan aikana.

suojelutilanne:

Päärakennus suojeltu asemakaavassa merkinnällä sr.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Kohdeinventointi Y/004 Mäki 1.9.1992 kaupunginarkkitehti Pekka Taskinen ja 17.7.2003 Petri Salo, Vanhat rakennukset - projekti

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Savisilta**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-406-132-0
kylä/k.osa: Ylivieska
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1912
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1912 insinööri Hjalmar Castrénin suunnitelmien mukaan Kalajoen poikki rakennettu noin 100 m pitkä Suomen toiseksi vanhin betonisilta. Se on museosilta.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,M



kohteen nimi: **Ylivieskan kirkkokuisto**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-811-1-1

kylä/k.osa: Ylivieska

tyyppi: hautausmaa

ajotus: 1722-1808

ajoitusselite: 1780-luku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vehreä kirkkokuisto on korkealla jokitörmällä. Kirkon sivua ja pääsisäänkäyntiä reunustaa kivimuuri. Kirkkokuistossa on sankarihautausmaata ja -muistomerkki, aatteensa puolesta uhrautuneiden muistomerkki, Karjalaan jääneiden muistomerkki, muualle haudattujen muistomerkki ja muun muassa kirjailija Pietari Päivärinnan hauta.

historia:

Ylivieskan kirkko on rakennettu 1786. Puurakenteinen kirkko on lähes tasavartisen ristin muotoinen nk. päätytomillinen ristikirkko. Rakennus on suunniteltu Ruotsin Yli-indententin virastossa ja sen on rakentanut Pekka Raudaskoski. Kirkkoa korjattiin v. 1892, jolloin tyyliä muutettiin uusgoottilaisen tyyliuuntauksen mukaiseksi. Samalla sen yhteyteen rakennettiin terävähuippuinen kellotorni.

Hautausmaa kirkon ympärillä on ollut käytössä seurakunnan perustamisesta asti. Ylivieskan hautausmaa on 1828 sijainnut kirkon koillispuolella. Hautausmaata ympäröi kivimuuri ja sen läntisellä sivulla oli puuportti.

Kirkkomaata laajennettiin 1831 ja sen kivimuuri uudistettiin. Portit sijoitettiin tapulin viereen ja kirkon eteläistä ovea vastapäätä. 1866 oli kirkkomaalla jälleen laajennustarpeita ja seurakunta hankki lisämaita.

Vuosina 1887-1907 hautausmaata ei kuitenkaan käytetty, koska se oli haudattu täyteen. Tästä eteenpäin on Ylivieskassa hankittu hautausmaita kirkkotarhan ulkopuolelta ja niihin on rakennettu omat kappelit.

Kun talvisota syttyi 1939, perustettiin kirkon välittömään läheisyyteen sankarihauta-alue. Sankarihautapatsaan "Kuoleva Soturi" on suunnitellut kuvanveistäjä J. Haapasalo. Sankarihautoihin on haudattu 191 sotilasta vapaus-, talvi- ja jatkosodista. Pietari Päivärinnan hautamuistomerkki paljastettiin kirkon vanhalla hautausmaalla kirjailijan satavuotispäivänä 1927.

arviointi:

MRKY2015: R,H,T,M,I

lähteet:

Jaatinen, E. 1981. Kirkko ja seurakunta. Teoksessa Ylivieskan kirja toim. Aaro Harju & Erkki Laitinen. Ylivieskan kaupunki ja seurakunta.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet: Osa 3. 1993. Oulu: Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto julkaisu A:117.

Tuulasvaara, J. 1960. Suur-Kalajoen historia II. Kokkola: Suur-Kalajoen historiatoimikunta.

Ylivieskan kaupungin osayleiskaava: Arvokkaat alueet I. 12.10.2007. Ylivieskan kaupunki.



kohteen nimi: **Ylivieskan kirkon rauniot ja Pappisaari**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-811-1-1

kylä/k.osa: Ylivieska

tyyppi: kirkkorakenteet

ajoitus: 1722-1808

ajoitusselite: 1768, nykyiset tyylipiirteet 1892

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ylivieskan kirkko paloi 26.3.2016. Kirkko oli alkujaan rakennettu Ruotsin Yli-intendentinviraston piirustusten mukaan vuonna 1786. Kirkko oli tehty puusta lähes tasavartisen ristin muotoon. Lääninarkkitehti J. Basilierin suunnitelmien mukaisen korjauksen myötä kirkko sai tyylipiirteensä vuonna 1892, jolloin tehtiin myös korkea terävähuippuinen kellotorni.

Kirkon lähellä Kalajoessa on matala saari, Pappisaari, jossa venäläisten sanotaan hirttäneen Ylistaron kappalaisen Antti Affrenin mahdollisesti vuonna 1718.

suojelutilanne:

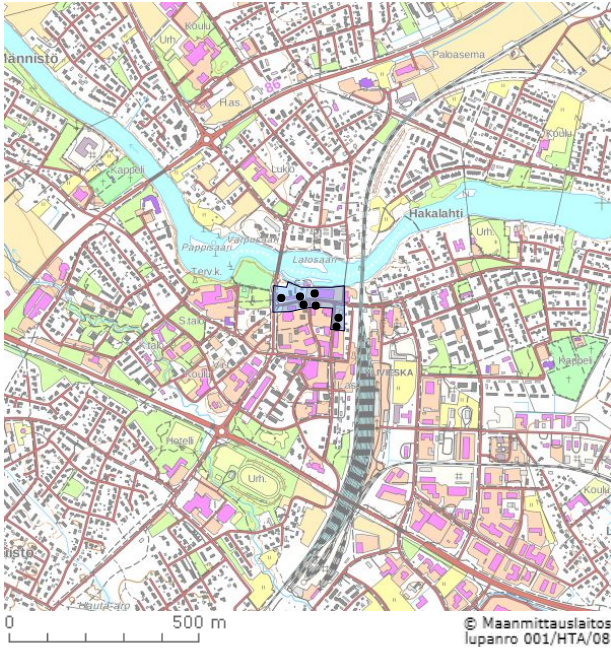
Kirkko suojeltu kirkkolain nojalla.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,H,M,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



alueen nimi: **Kauppakatu**
pääas. kunta: Ylivieska
pääas. kylä/k.osa: Ylivieska
tyyppi: taajamaympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Entinen E-huoltomo
Entinen Kalajokilaakson Osuusliikkeen leipomo
Entinen Kansallis-Osake-Pankin Ylivieskan konttori
Entinen Suomen Yhdyspankin Ylivieskan konttori
Entinen Ylivieskan Säästöpankin talo
Ylivieskan Osuuskaupan 1930-luvun osa
Ylivieskan Osuuspankin 1950-luvun siipi

kuvaus:

Kauppakatu on maakunnallisesti arvokas kokonaisuus. Loivasti kaartuvaa katua reunustavat kaksikerroksiset liikeyrakennukset. Ne kertovat taajaman historiasta ja elinkeinotoiminnan kehittymisestä. Katutila on selkeästi rajautuva, mittakaavaltaan miellyttävä ja yhtenäinen. Lännessä Kauppakadun päätteenä näkyy kirkko ja sitä ympäröivä kirkkopuisto.

Kauppakatua reunustavista rakennuksista useimmat on rakennettu 1950- ja 1960-luvuilla. Ne ovat edustavia esimerkkejä oman aikansa liikeyrakentamisesta. Useimmat rakennuksista ovat säilyttäneet alkuperäiset ominaispiirteensä hyvin. Vaikka rakennukset ovat yksittäinkin arvokkaita, on niiden arvo taajamien 1900-luvun puolivälin liikeyrakentamista edustavana kokonaisuutena enemmän kuin osiensa summa. Kokonaisuus on tärkeä osa Ylivieskan keskusta-alueen kerroksellista kulttuuriympäristöä.

Katukuvassa erottuu kaksikerroksinen ja vaaleaksi rapattu, tyyliiltään funktionalismia edustava Ylivieskan Osuuskaupan vanhin osa vuodelta 1938. Liikeyrakennus on paikkakunnan ensimmäinen kivitalo. Asuinliikeyrakentamista edustavat 1951 valmistuneet Ylivieskan Säästöpankin ja Kansallis-Osake-Pankin talot, Suomen Yhdyspankin talo vuodelta 1957 ja Ylivieskan osuuspankin talo vuodelta 1959. Kauppakadun historiallista miljöötä rikastuttavat Rautatiekadun alkupään 1960-luvun E-huoltamo ja entinen Kalajokilaakson Osuusliikkeen leipomo.

Alue liittyy sen vieressä sijaitseviin valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaisiin aluekokonaisuuksiin Kalajokivarsi Ylivieskan keskustassa ja Savisilta (RKY 2009) sekä Rautatieaseman alue.

historia:

Ylivieskan kehittymiseen maaseutukirkonkylästä kauppalaksi vaikutti aikanaan mm. rautatien rakentaminen. Kokkolasta Ouluun johtava rautatie, joka rakennettiin kulkemaan Ylivieskan kautta, valmistui 1800-luvun lopulla. Ylivieskasta Iisalmeen johtavan yhdysradan valmistuminen 1920-luvulla vahvisti Ylivieskan merkitystä risteysasemana ja edisti edelleen elinkeinoelämän kehittymistä. Se alkoi kehittyä nopeasti Kalajokilaakson talous- ja kulttuurielämän keskuksiksi. Parantuneet liikenneyhteydet vetivät puoleensa myös teollisuutta. Ajatus Ylivieskan kirkonkylän muuttamisesta kauppalaksi esitettiin ensimmäisen kerran jo 1930-luvun alussa. Ylivieskasta tuli kauppalaksi kuitenkin vasta vuonna 1965. Se sai kaupunginoikeudet vuonna 1971.

Ylivieskan keskusta rakentui Kalajoen etelärannalle, kirkon ja rautatieaseman ympäristöön. Kirkolta rautatien alitse ja edelleen itään johtava Kauppakatu ja sitä reunustavat liikeyrakennukset kertovat kaupungin kasvun alkuvaiheista 1900-luvun puolivälissä.

lähteet:

Harju Aaro, Laitinen Erkki 1981. Ylivieskan kirja. Ylivieskan kaupunki ja seurakunta.

Myllyaukio Lähiympäristön inventointi 2003. Asemakaavoitus "Myllyaukio ja sen lähiympäristö". Ylivieskan kaupunki Tekninen palvelukeskus Maankäyttöyksikkö Kaavoitus.



kohteen nimi: **Entinen E-huoltomo**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-1-7-6

kylä/k.osa: 01. kaupunginosa

tyyppi: liikenne

ajotus: 1945-1974

ajoitusselite: 1960

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Edustava esimerkki 1960-luvun alun OTK:n huoltamosuunnittelusta. Sopusuhtainen huoltamo rikastaa kaupunkikuvaa. Ylivieskan kiint. Oy Autohuoltoaseman suunnitelmat laati OTK:n teknisen osaston arkkitehti L. Aarnio.

historia:

Huoltoaseman rakennuslupakuvat on päivätty 22.4.1960, rakennuslupa on myönnetty 11.5.1960 ja loppukatselmus on pidetty 29.9.1960.

Huoltoasema oli alkujaan "Ylivieskan kiint. Oy Autohuoltoasema" ja suunnitelmat laati OTK:n teknisen osaston arkkitehti L. Aarnio. Huoltamon omisti Keskusosuusliike OTK mutta tontti oli vuokrattu Ylivieskan kiinteistö Oy:ltä.

Vuodesta 1978 huoltamoa käytti E-öljyt Oy (Eka -yhtymä). 1980 tehtiin myymälätilaan muutoksia ja kellariin rakennettiin sosiaali-tilat. Julkisivut maalattiin 1981.

Vuonna 1988 huoltamon tontteineen osti Finnoil Oy ja huoltamoon lisättiin nykyinen polttoaineen jakelualue sekä sen suojakatos 1990. Myymälärakennukselle (huoltamolle) haettiin ja myönnettiin purkulupa 1993. 1990-luvun lopulla huoltamo vaihtoi jälleen omistajaa.

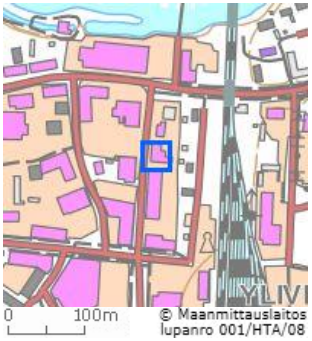
arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Harju Aaro, Laitinen Erkki 1981. Ylivieskan kirja. Ylivieskan kaupunki ja seurakunta.

Ylivieskan kaupungin rakennuslupa-arkisto.



kohteen nimi: **Entinen Kalajokilaakson Osuusliikkeen leipomo**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-1-7-5

kylä/k.osa: 01. kaupunginosa

tyyppi: käsi- ja pienteollisuus

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1951

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Jälleenrakennusajan leipomorakennus, joka liittyy luontevasti Kauppakadun miljööseen, rikastaa kaupunkikuvaa ja kertoo keskustan elinkeinohistoriasta.

Leipomo- ja autotallirakennuksen rakennutti Kalajokilaakson osuusliike 1950-luvun alussa. Rakennuksen suunnitteli Kulutusosuuskuntien keskusliiton (KK) rakennusosasto ja lupakuvat allekirjoittivat Georg Jägerroos sekä Lauri Manninen.

Rakennukseen on tehty sisätilamuutoksia 1960- ja 1990-luvulla, mutta ulkoasu on säilynyt hyvin.

historia:

Työväenosuuskaupat perustivat Osuustukkukauppa OTK:n, jonka rinnalle muotoutui aatteellinen yhteistoimintajärjestö Kulutusosuuskuntien Keskusliitto (KK). Osuustukkukauppa OTK aloitti toimintansa 1918 välittämällä ja tuottamalla tavaraa jäsenliikkeille ympäri maata. Oulun Osuuskauppa avasi sivuliikkeensä Ylivieskassa 1919. Tämän sivuliikkeen pohjalta perustettiin Kalajokilaakson Osuusliike Ylivieskassa 1923, jonka ensimmäiset myymälät avattiin Ylivieskassa, Sievissä ja Kalajoella. 1926 Ylivieskaan perustettiin liikkeen leipomo, leipomomyymälä ja kahvio. Ylivieskassa Osuusliikkeen myymälöitä oli eniten 1950-luvun lopulla: viisi sekatavaramyymälää, keskusvarasto, maatalousosasto, leipomo ja mylly. Samoihin aikoihin ostettiin myymäläauto. 1960 rakennettiin hallityyppinen keskusmyymälä ja huoltoasema. 1970-luvun lopulla osuusliikkeellä oli Ylivieskassa tavaratalo Centrum, rautaosasto, maatalousosasto, leipomo, E-huoltamo sekä Kaisaniemen ja Hakalahden sivumyymälät. Vuoden 1980 alusta osuusliike palasi osaksi Oulun Osuuskauppaa.

Kalajokilaakson Osuuskaupan leipomon rakennuslupa myönnettiin 15.9.1950, joten rakennus lienee valmistunut 1951. Rakennuksen suunnitteli Kulutusosuuskuntien keskusliiton (KK) rakennusosasto ja lupakuvat on allekirjoittanut Georg Jägerroos sekä Lauri Manninen. Georg Jägerroos toimi Kulutusosuuskuntien Keskusliiton (KK) rakennusosaston johtajana vuodesta 1928 aina sotien jälkeisiin vuosiin asti.

Kalajokilaakson Osuuskaupan leipomorakennukseen tehtiin pieniä sisätilamuutoksia ja pihan puolen päätyyn rakennettiin myymäläauton lastauspaikka vuonna 1960. Pieniä sisätilamuutoksia tehtiin ja laatikkovarasto rakennettiin pihan puolen sisänurkkaan 1967.

1992 leipomorakennuksen ostivat liikkeenharjoittajat Aimo ja Aino Korte, jotka saneerasivat rakennuksen. Sisätilat avarrettiin, mutta rakennus säilytti alkuperäisen ilmeensä.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Harju Aaro, Laitinen Erkki 1981. Ylivieskan kirja. Ylivieskan kaupunki ja seurakunta.

<http://www.mfa.fi/arkkitehtiesittely?apid=3146> (2.11.2015)

Ylivieskan kaupungin rakennuslupa-arkisto.



kohteen nimi: **Entinen Kansallis-Osake-Pankin Ylivieskan konttori**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-1-2-1

kylä/k.osa: 01. kaupunginosa

tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen

ajotus: 1945-1974

ajotusselite: 1956

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Kauppakadun katukuvan kannalta tärkeä pieni Kansallis-Osake-Pankin rakennuttama asuin-liikerakennus vuodelta 1956.

historia:

Kansallis-Osake-Pankin Ylivieskan konttori perustettiin 1917. Pankki toimi aluksi leipuri Krogerukselta vuokratuissa tiloissa, sitten kauppias Matti Viitasalon talossa, joka ostettiin pankille 1924. Uusi toimitalo valmistui 1956.

lähteet:

Harju Aaro, Laitinen Erkki 1981. Ylivieskan kirja. Ylivieskan kaupunki ja seurakunta.

Kohdeinventointi 1. Kiint. Oy Ylivieskan kauppakulma. Inventoija kaupunginarkkitehti Pekka Taskinen 28.11.2003.



kohteen nimi: **Entinen Suomen Yhdyspankin Ylivieskan konttori**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-1-3-3
kylä/k.osa: 01. kaupunginosa
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1957
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Katukuvan kannalta tärkeä kaksikerroksinen terastirapattu liikeyrakenus vuodelta 1957. Rakennuksen on suunnitellut on Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Harju Aaro, Laitinen Erkki 1981. Ylivieskan kirja. Ylivieskan kaupunki ja seurakunta.

Kohdeinventointi 7. Nordea 1957, ent. Yhdyspankin talo. Inventoija kaupunginarkkitehti Pekka Taskinen 28.11.2003.



kohteen nimi: **Entinen Ylivieskan Säästöpankin talo**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-406-1-379

kylä/k.osa: Ylivieska

tyyppi: asuin- ja liikerakentaminen

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1951

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Katukuvan kannalta tärkeä 1950-luvun alun aumakattoinen kolmikerroksinen asuinliikerakennus, jonka suunnitteli arkkitehti Elsi Borg ja rakennutti Ylivieskan Säästöpankki omaksi toimitalokseen. Rakennuksen kadunpuoleinen pylväskäytävä on muutettu sisätilaksi 1965.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Harju Aaro, Laitinen Erkki 1981. Ylivieskan kirja. Ylivieskan kaupunki ja seurakunta.

Kohdeinventointi 3. Talo Oy Juurikoski, ent. Säästöpankin talo. Inventoija kaupunginarkkitehti Pekka Taskinen 28.11.2003.

<http://arkisto.kirjastovirma.fi>



kohteen nimi: **Ylivieskan Osuuskauppa 1930-luvun osa**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-1-6-3

kylä/k.osa: 01. kaupunginosa

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajotus: 1918-1944

ajotusselite: 1938

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Katukuvaa hallitseva, 1930-luvulta periytyvä liikerakennus, jonka 1938 valmistuneen vanhimman osan suunnitteli arkkitehti Erkki Huttunen SOK:n rakennusosastolla. Osuuskauppafunktionalismia edustava vanhin osa on valkoiseksi rapattu, selkeälinjainen kaksikerroksinen rakennusmassa.

Rakennusta on laajennettu useaan otteeseen 1960-luvulta lähtien.

historia:

Ylivieskan Osuuskauppa perustettiin 1919. Osuuskauppa vuokrasi ja myöhemmin osti Mattilan maille olevan huoneiston toimipaikakseen. Rakennus uudistettiin 1926 ja siihen sijoitettiin leipomo, leipämyymälä ja kirjakauppa. Samoihin aikoihin valmistui viljamakasiini. Rakennus tuhoutui 1926.

Uusi tiilirakenteinen liikerakennus valmistui 1938. Siinä oli erillinen ravintolasiipi, rauta-, tekstiili- ja ruokatarvikeosastot sekä kirjakauppa. Kellarikerroksessa oli keskusvarasto ja yläkerrassa asuinhuoneistoja.

Keskustoimipaikkaa muutettiin tavarataloksi vuonna 1963. Laajennus valmistui 1968.

Laajennusten yhteydessä on purettu muun muassa vanhan osan itäpäätä alunperin korostanut pyöreä porrashuone.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Harju Aaro, Laitinen Erkki 1981. Ylivieskan kirja. Ylivieskan kaupunki ja seurakunta.

Ylivieskan kaupunki 2007. Ylivieskan keskustan osayleiskaava Arvokkaat alueet I Finnish Consulting Group.



kohteen nimi: **Ylivieskan Osuuspankin 1950-luvun siipi**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-1-5-6

kylä/k.osa: 01. kaupunginosa

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajotus: 1945-1974

ajotusselite: 1959

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Kaksikerroksinen terastirapattu liiketalo 1950-luvun lopulta.

historia:

Ylivieskan kirkonkylän Osuuskassa perustettiin 1916. Se yhdistettiin Niemelänkylän Osuuskassaan 1938 ja nimi muuttui Ylivieskan Osuuskassaksi.

Osuuskassa muutti 1959 uuteen, Ylivieskan Osuuskaupan kanssa rakennettuun toimitaloon. Vuonna 1970 nimi muutettiin Ylivieskan Osuuspankiksi.

Vuonna 1982 toimitaloa laajennettiin Juurikoskenkadun suuntaisella lisäsiivellä. Asuntoja on muutettu toimistoiksi 1985-87.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Harju Aaro, Laitinen Erkki 1981. Ylivieskan kirja. Ylivieskan kaupunki ja seurakunta.

Kohdeinventointi 6. Ylivieskan Osuuspankki. Inventoija kaupunginarkkitehti Pekka Taskinen 28.11.2003.



alueen nimi: **Rautatieaseman alue**
pääas. kunta: Ylivieska
pääas. kylä/k.osa: Ylivieska
tyyppi: liikenneympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Kasarmi
Kivikukko
Vahtitupa
Veturitali
Ylivieskan rautatieasema
Ylivieskan rautatieaseman viheralue

kuvaus:

Ylivieskan rautatieaseman alue on laaja ja edustava, maakunnallisesti arvokas kokonaisuus. Se on hieno esimerkki rautatien vaikutuksesta rakentuneesta miljööstä. Alueeseen kuuluvat rautatieasemarakennus, sen eteläpuolella sijaitseva rautatieliäisten asuinalue - Kasarmi- sekä radan varrella sijaitsevat tavara-asema ja veturioli.

Alueella on säilynyt paljon tyypillistä rautatieasema-alueen rakennuskantaa. Alueen keskuksena on asemarakennus. Se on otettu käyttöön Kokkolan ja Oulun välisen rataosuuden valmistuessa vuonna 1886. Asemarakennuksen pohjoispuolella radan varressa on muun muassa vahtitupa vuodelta 1886 ja rautatiepuisto.

Kasarmiksi kutsuttu rautatieläisten asuinalue on rakennettu 1900-luvun alkupuolella. Alueella on useita asuinrakennuksia ja talousrakennuksia: asemapäällikön talo vuodelta 1925, kirjanpitäjän-vaihdemiehentalo vuodelta 1908, kaksoisvahtitupa vuodelta 1902 ja neljä työläisten asuinrakennusta vuodelta 1925, kaksi halkovarastoa ja kolme maakellaria. Radan varressa on vuonna 1925 rakennettu vesitorni. Se erottuu sekä kaupunkiin että rautatielle merkittävänä maamerkkirakennuksena.

Rautatien toisella puolella on edustava tavara-asema vuodelta 1955 ja kauempana 1926 valmistunut veturitalli.

historia:

Kokkola-Oulu-rautatie saavutti Ylivieskan 1886, ja rautatien vaikutus näkyi uusina tuloina Ylivieskan pienessä pitäjässä jo rakennusaikana. Asema-alueen rakennukset toteutettiin tyyppijärjestyksen mukaan. Asemarakennus tehtiin luokan IV tyyppijärjestyksen vaatimattomimman no 1 mukaan vuosina 1883-86. Suunnitelmat oli laatinut valtionrautateiden suunnittelija Knut Nylander. Nylanderin jälkeen tehtävään valittiin arkkitehti Bruno Granholm. Hänen suunnitelmiansa mukaan toteutettiin kaksoisvahtitupa, kirjanpitäjän-vaihdemiehen talo, vesitorni ja maakellari.

Ylivieska-lisäalmin radan valmistuminen vuonna 1926 kasvatti Ylivieskan aseman merkitystä risteysasemana. Alueelle rakennettiin lisää asuin- ja huoltorakennuksia. 1920-luvulla rakennetut rakennukset ovat valtionrautateiden arkkitehdin Thure Hellströmin signeeraamia.

Perinteisesti Ylivieskan talonpoikaiskylän asutus oli keskittynyt jokivarteen itä-länsisuunnassa. Rautatien myötä asutusta alkoi syntyä radan varteen pohjois-eteläsuunnassa 1920-1930-luvuilla.

Vuonna 1983 alueelle rakennettiin linja-autoasema. Sen tieltä purettiin kaksi pohjoisinta työläisten asuintaloa piharakennuksineen. Eteläisin asuintaloista on siirretty Haukiputaalle 1986.

lähteet:

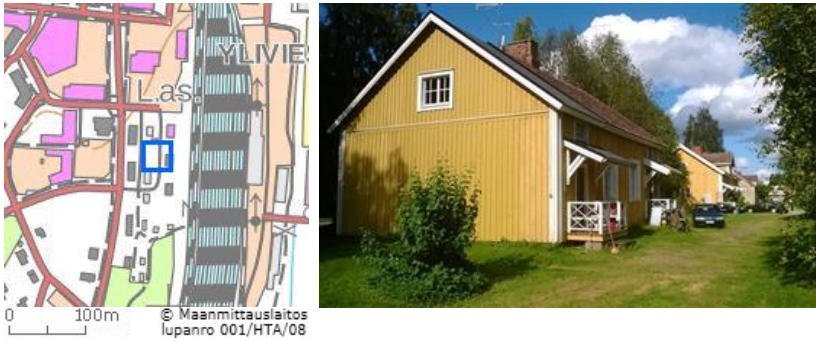
Heli Soramäki, Ylivieskan kasarmi, diplomityö, Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto, 2008

Jussi Iltanen, Radan varrella – Suomen rautatieliikennepaikat, Karttakeskus, 2009

FCG Suunnittelukeskus Oy. Ylivieskan keskustan osayleiskaava – Arvokkaat alueet I. Ylivieskan kaupunki, 2007

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu, 1993

Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museovirasto, ympäristöministeriö, 1993



kohteen nimi: **Kasarmi**
 kunta: Ylivieska
 kiinteistötunnus: 977-406-37-4,-13-1, jne
 kylä/k.osa: Ylivieska
 tyyppi: asuinrakentaminen
 ajoitus: 1918-1944
 ajoituselite: 1908, 1925, 1953, 1960-luku
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Asemapäällikön asunto 1925; Asuintalo kahdelle perheelle 1925; Asuintalo neljälle perheelle 1925; Asuintalo neljälle perheelle 1925; Asuintalo neljälle perheelle 1925; Halkovarasto 1953; Halkovarasto 1960; Kaksoisvahtitupa 1902; Kellari 1900-luvun alusta; Kellari 1925; Kellari 1925; Kirjanpitäjän-vaihdemiehentalo 1908; Vesitorni 1925;

kuvaus:

Edustava ja yhtenäinen 1900-luvun alkupuolelta periytyvä rautatieläisten asuinalue, joka on rakennettu rautatiehallituksen arkkitehtien signeeraamien tyyppiirustuksien mukaisesti.

Radan varressa ovat kaksoisvahtitupa vuodelta 1902, kirjanpitäjän-vaihdemiehen talo vuodelta 1908 sekä 1925 valmistuneet asemapäällikön talo ja vesitorni.

Alueen Rautatiekadun puoleisella sivulla on neljä 1925 valmistunutta rautatietyöläisten asuintaloo, joista alue on saanut nimensä Kasarmi. Alunperin näitä toistensa kaltaisia kahden tai neljän asunnon tai lepohuoneen rakennuksia oli seitsemän.

Asuinrakennusrivien välissä on piharakennuksia, joista vanhimmat ovat 1900-luvun alkupuolen tiilirakenteisia maakellareita. Näiden ja asuinrakennusten välissä on leveätköt raitit alueen päästä päähän.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:

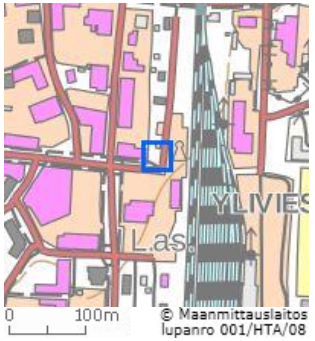
Heli Soramäki, Ylivieskan kasarmi, diplomityö, Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto, 2008

Jussi Iltanen, Radan varrella – Suomen rautatieliikennepaikat, Karttakeskus, 2009

FCG Suunnittelukeskus Oy. 2007. Ylivieskan keskustan osayleiskaava – Arvokkaat alueet I. Ylivieskan kaupunki.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 3. 1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu.

Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt 1993



kohteen nimi: **Kivikukko**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-406-37-4
kylä/k.osa: Ylivieska
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1940
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Puolipallon muotoinen, graniittikivillä verhottu betonirakenteinen vara-asema, joka valmistui 1940 kriisiajan junasuorituspaikaksi.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

FCG Suunnittelukeskus Oy. 2007. Ylivieskan keskustan osayleiskaava – Arvokkaat alueet I. Ylivieskan kaupunki.



kohteen nimi: **Vahtitupa**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-406-37-4
kylä/k.osa: Ylivieska
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1886
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas



kohteen nimi: **Veturitalli**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-406-13-18
kylä/k.osa: Ylivieska
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1926
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

historia:

Ylivieskan-lisalmen radan valmistumisen vuoksi Ylivieskan aseman merkitys alkoi korostua. Aseman lisääntyvä liikenne ja henkilöstö edellytti asuntojen, veturitallin ja alikäytävän rakentamista. Asema nousi kolmanteen luokkaan. Toiseen luokkaan asema nousi 1953.

lähteet:

Harju Aaro, Laitinen Erkki (toim.) 1981. Ylivieskan kirja. Ylivieskan kaupunki ja seurakunta.



kohteen nimi: **Ylivieskan rautatieasema**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-406-37-191

kylä/k.osa: Ylivieska

tyyppi: liikenne

ajotus: 1864-1917

ajoitusselite: 1886

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Uusrenessanssia edustava, tyyppipiirustusten mukaisesti vuosina 1884-1886 rakennettu IV luokan rautatieasema. Pääradan varrella ja kaupungin keskeisen kadun päättävällä aukiolla sijaitseva asema on kaupunkikuvallisesti merkittävä.

arviointi:

MRKY2015: R,M,T

lähteet:

Heli Soramäki, Ylivieskan kasarmi, diplomityö, Oulun yliopiston arkkitehtuurin osasto, 2008

Jussi Iltanen, Radan varrella – Suomen rautatieliikennepaikat, Karttakeskus, 2009

FCG Suunnittelukeskus Oy. 2007. Ylivieskan keskustan osayleiskaava – Arvokkaat alueet I. Ylivieskan kaupunki.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 3. 1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu.

Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt 1993



kohteen nimi: **Ylivieskan rautatieaseman viheralue**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus:

kylä/k.osa: Ylivieska

tyyppi: puistot

ajotus: ei määritelty

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Ylivieskan rautatieaseman viheralueet kulkevat kapeana kaistana junaradan suuntaisesti pohjoinen – etelä akselilla.

Alue on puistomainen ja sen puusto on vanhaa ja runsasta. Seassa on myös jalopuita kuten vaahteraa. Vanhoista puista radan puolella on paljon kookkaita koivuja ja havupuut kuten kuuset, sembramännyn, hopeakuuset ja siperianlehtikuuset ovat joko yksittäispuina tai muutaman puun ryhminä. Koivikon seassa kasarmialueella on myös alue, jossa kasvaa mäntyä. Pensaisto on runsasta, joista lehtipensaat ovat vallitsevampia. Kivikukon yhteydessä kasvaa kuitenkin vuorimäntyä. Aseman pohjoispuolella tien varrella on kookasta ja vapaasti kasvanutta orapihlajaa sekä syreenejä. Muita pensaslajeja aseman ympäristössä ovat mm. siperianhernepensas, hurmehappomarja, kiiltotuhkapensas ja heisipensaat. Näkyvimmillä paikoilla on leikattuja pensasaitoja. Lehtipuista kasvaa lisäksi mm. hopeasalavaa, pihlajaa ja tuomea. Lehtipuut ja pensaat ovat ympäristössä vallitsevampia kuin havukasvit. Kasvillisuuden osalta alue on monipuolinen.

lähteet:

Harju, A. & Laitinen, E. (Toim.) 1981. Ylivieskan kirja. Ylivieskan kaupunki ja seurakunta.

Ylivieskan kaupungin osayleiskaava: Arvokkaat alueet I. 12.10.2007. Ylivieskan kaupunki.



kohteen nimi: **Entinen Postipankki ja posti**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-1-5-8

kylä/k.osa: 01. kaupunginosa

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajotus: 1975-

ajotusselite: 1985

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pienimittakaavaista katukuvaa tukeva pankkirakennus vuodelta 1984. Tämä betonirunkoinen ja elementtirakenteinen liikerakennus kantaa aikansa postmodernistisia piirteitä. Ylivieskan Postipankin ja Postin ovat suunnitelleet arkkitehdit Kari Kehus ja Matti Karhula, joiden mukaan "rakennuksen muodon täsmällisyydellä, julkisivujen muotoaiheiden harkitulla pelkistyneisyydellä ja materiaalivalinnoilla on pyritty luomaan paitsi kaupunkimaista julkista ulkotilaa myös vahvistamaan mielikuvaa luotettavasta ja vakaasta liikeyrityksestä ja palvelulaitoksesta".

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Suomen Arkkitehdit SAFA 1985. Julkisia rakennuksia -arkkitehtinäyttely. Näyttelyluettelo.



kohteen nimi: **Ylivieskan kaupungintalo ja kirjasto**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-1-47-6

kylä/k.osa: 01. kaupunginosa

tyyppi: hallinto

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1966

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Puistomaisessa ympäristössä sijaitsevien, 1966 valmistuneen Ylivieskan kauppалantalon ja 1970 rakennetun kirjaston kokonaisuus. Rakennukset on suunnitellut arkkitehti Saara Juola. Niissä on voimakkaita vaikutteita arkkitehti Alvar Aallon Seinäjoen keskustaan suunnittelemista julkisista rakennuksista.

Arvokkaaseen kokonaisuuteen kuuluvat myös Risto Saalastin 1971 veistämä Kyösti Kallion muistomerkki ja Antonio de Cudan 1985 tekemä Elämän Vesi -patsas.

historia:

Ylivieskasta tuli kauppala 1965 ja kaupunki 1971.

Kauppалantalon ja kirjaston suunnittelijana toimi Arkkitehtitoimisto Saara Juola Ky. Betonirunkoinen ja Högnäsin lasitetuilla laatoilla no. 511 päällystetty hiekankeltainen kauppалantalo valmistui 1966. Kirjastotalo valmistui 1970 ja sen julkisivumateriaalina oli Ylivieskan keltainen tiili.

Kaupungintalon julkisivumateriaali jouduttiin vaihtamaan jo 1971 keltaiseksi savitiileksi, kun laatat eivät kestäneet pohjoisia sääoloja. Talon ikkunat vaihdettiin 1981-84. Taloon rakennettiin hissi 1995.

Kirjastotaloon sauna muutettiin sosiaaliiloiksi ja varastosta tehtiin toimisto 1984. Lainakirjastoa laajennettiin ja kirjastoauton talli rakennettiin 1990 kaupunginarkkitehti Pekka Taskisen suunnitelmien mukaan.

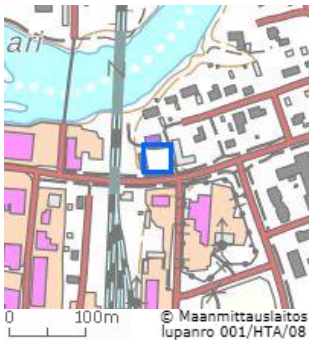
arviointi:

MRKY2015: R,M,I

lähteet:

<http://www.ylivieska.fi/matkailu> (4.11.2015)

Taskinen Pekka, 2009. Ylivieskan keskustaajaman rakennusperinnön täydennyskohteet keskustan oyk:n alueella. Ylivieskan kaupunki Maankäyttöyksikkö.



kohteen nimi: **Jaakola**
 kunta: Ylivieska
 kiinteistötunnus: 977-3-14-7, -14-3, -14-16
 kylä/k.osa: 03. kaupunginosa
 tyyppi: asuinrakentaminen
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselitte: päärakennukset 1863, 1883
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kahden asuinrakennuksen ja talousrakennuksen pihapiiri Ylivieskan keskustassa. Vanhempi Savosta 1863 siirretty asuinrakennus poikkeaa tavallisista talonpoikaistaloista korkeutensa takia. Sen kellarikerroskin on alkujaan ollut asuttava. 1900-luvun vaihteessa rahdin ja matkailun keskuksena ollut talo on varsin näyttävä. Siinä on toiminut körttimuseo.

Pihan toisella sivulla seisova iso asuinrakennus on rakennettu vuonna 1883. Vuodesta 1920 lähtien se toimi kieverina ja sen jälkeen matkustajakotina.

historia:

Jaakolan talo on ollut historiansa aikana monien merkittävien tapahtumien ja toimintojen keskipisteessä. Talossa on pidetty mm. Herättäjä-Yhdistyksen perustava kokous. Talossa ovat pitäneet majapaikkaansa venäläiset santarmit, suomalaiset sotilaat, nimismiehet ja poliisit. Jaakolan talo ja kestikievari ovat olleet myös matkailijoiden ja rahdinajajien tukikohtana sekä jääkäriliikkeen etappipaikkana. Lisäksi se on ollut aikanaan Kalajokilaakson suurin maatila, jonka omistuksiin kuuluivat saha, mylly ja meijeri.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Hannula Jouko 2011. Tapahtui Ylivieskan Jaakolassa.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Katajan koulu**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-3-103-7
kylä/k.osa: 03. kaupunginosa
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1927
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaunis 1920-luvun klassismia edustava aumakattoinen kaksikerroksinen puukoulu.

historia:

Katajan vanha koulu on valmistunut 1927. Koulu ei valmistunut syksyyn, joten opetus aloitettiin Stenbäckin talossa. Pian kuitenkin päästiin uuteen koulurakennukseen.

Kun Koskipuhdon kaupunginosaa rakennettiin, puurakenteinen koulu kävi ahtaaksi ja uusi punatiilinen koulu valmistui 1985.

historia:

Katajan vanha koulu on valmistunut 1927. Koulu ei valmistunut syksyyn, joten opetus aloitettiin Stenbäckin talossa. Pian kuitenkin päästiin uuteen koulurakennukseen.

Kun Koskipuhdon kaupunginosa kasvoi, vanha koulu kävi ahtaaksi ja uusi punatiilinen koulu valmistui 1985.

arviointi:

MRKY2015: R,M



kohteen nimi: **Väskylä**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-3-56-8
kylä/k.osa: 03. kaupunginosa
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: päärakennus siirretty nykyiselle paikalleen 1870
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Selkeäpiirteinen, tyylipuhdas 1800-luvun talonpoikaistalo ja pihapiiri, jossa on aitta ja muita vanhoja talousrakennuksia. Suuri päärakennus oletettavasti 1800-luvun puolivälin tienoilta, siirretty nykyiselle paikalleen Ylitalosta 1870. Voimakkaasti ulkonevat räystäät on verhoiltu alapuolelta laudoilla kaareviksi 1875.

historia:

Talon räystäästyyppiä tavataan alueella muuallakin esimerkiksi Hautamäessä. Myöhemmin tehdyissä verhouksissa kaareva muoto suorituu. Molemmat muutokset löytyvät esimerkiksi Nivalasta. Rakennuksen ulkoasu on säilynyt hyvin. Ikkunat ovat säilyneet alkuperäisen mallinsa.

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Ylivieskan yleisradioasema**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-3-139-5

kylä/k.osa: 03. kaupunginosa

tyyppi: tekninen huolto

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1952

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehtonisesti kiinnostava 1950-luvun radioasemarakenus ja Suomen radiotoimintahistorian kannalta merkittävä lyhennetty masto.

historia:

Ylivieskan AM-asema rakennettiin vuonna 1952 ja toimi vuoteen 1978 saakka. ULA-lähetykset aloitettiin 1956 ja TV-lähetykset 1962. Lähettimen teho oli 10kW ja aallonpituus 359 metriä eli 836 kHz. Masto on edelleen olemassa lyhennettynä 170 metriin.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

<http://www.radiohistoria.fi/kokousselostukset/2011.htm> 14.9.2015



kohteen nimi: **Kiviojan koulu**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-04-19-1
kylä/k.osa: 04. kaupunginosa
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1956
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kolmikerroksinen jälleenrakennusajan kivikoulu vuodelta 1956. Rakennuksessa oli koulutilojen lisäksi opettajien asunnot. Koulu on rakennettu Suunnittelu Oy E. Niemelän tekemien piirustusten mukaisesti. Koulun uusi liikuntasali valmistui 2011.

historia:

Tekniset tilat rakennettiin kellarikerrokseen 1993 Ylivieskan kaupungin arkkitehtiosaston suunnitelmien mukaan. Koulun peruskorjauksen ja liikuntasalin suunnitelmat laati Arkkitehtitoimisto Ulla Mattila 2006.

arviointi:

MRKY2015: R,M,I

lähteet:

http://www.ylivieska.fi/koulutus_ja_opiskelu/perusopetus/peruskoulut/kiviojan_koulu/historiaa



kohteen nimi: **Ojamattila**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-9-1-4
kylä/k.osa: 09. kaupunginosa
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: pääärakennus 1900-luvun alku, navetta 1890-luvulla, aitta 1900-luvun alku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiiri, jossa on 1800-luvun lopulta periytyvä hirsinavetta, 1900-luvun alun asuinrakennus - Arvidin talo, pieni aitta ja sauna. Pihapiiriin liittyy saumattomasti 1926 valmistunut Kustin talo ja pihapiiri. Kolmannen veljen, Pertun, 1920-luvun talo on kadun toisella puolella.

historia:

Matti Mattila osti Ojamattilan tilan vuonna 1900.

Talollinen Matti Mattila oli merkittävä vaikuttaja. Hän tuli valituksi Ylivieskan säästöpankin ensimmäiseen johtokuntaan 5.2.1897 pidetyssä kokouksessa. Tuon kokouksen tuloksena Ylivieskan säästöpankki aloitti toimintansa 1.3.1898. Matti Mattila oli mukana merkittävästi myös kunnalliselämässä. Ylivieskan kunnallislautakunnan esimiehenä hän toimi vuosina 1903–08. Kunnallislautakunnalle kuului kunnassa toimeenpanovalta. Sen varaesimiehenä Mattila toimi 1909–11 ja kuntakokouksen varaesimiehenä 1894–1900. Kunnankasöörin tehtäviä Matti Mattila hoiti kahteen otteeseen, 1880–90 ja 1894–99. Kunnankasööri hoiti kunnan rahavaroja ja laati kunnan tilit. Ylivieskassa virka säilyi koko kuntakauskauden 1867–1918.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

http://www.kirjastovirma.fi/henkilogalleria/Mattila_Matti (3.11.2015)

Taskinen Pekka, 2009. Ylivieskan keskustaajaman rakennusperinnön täydennyskohteet keskustan oyk:n alueella. Ylivieskan kaupunki Maankäyttöyksikkö.



kohteen nimi: **Entinen Valtion Viljavarasto**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-10-3-3, -3-4

kylä/k.osa: 10. kaupunginosa

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1951

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Koko Pohjois-Suomea palvellut Valtion Viljavaraston rakennusryhmä vuodelta 1951. Komeat viljasiihot ovat kauas näkyvä maamerkki.

Ylivieskan viljavaraston rakennusryhmän arkkitehtisuunnittelusta vastasivat Aili ja Niilo Pulkka. He suunnittelivat myös 1955 valmistuneen Munkkisaaren varaston ja 1956 valmistuneet Kuopion Siikaniemen viljavarastot.

historia:

Toisen maailmasodan jälkeen oli Pohjois-Suomessa huutava pula viljavarastotiloista. Pohjois-Pohjanmaa halusi varaston Ouluun ja Keski-Pohjanmaa omalle alueelleen. Ylivieska käytti kilpailutilannetta hyväkseen ja lahjoitti valtiolle viiden hehtaarin maa-alan rakennusta varten. Valtioneuvosto myönsikin luvan siemen- ja kulutusviljavaraston rakentamiseksi Ylivieskaan. Viljavaraston toiminta-alueena oli koko Pohjois-Suomi.

Ylivieskan viljavaraston rakennusryhmän arkkitehtisuunnittelusta vastasivat Aili ja Niilo Pulkka. Valtion Viljavarastolle Pulkat suunnittelivat myös 1955 valmistuneen Munkkisaaren varaston ja 1956 valmistuneet Kuopion Siikaniemen viljavarastot.

Ylivieskan viljavarasto valmistui syksyyn 1951 mennessä. Rehuvarasto valmistui seuraavana vuonna ja perunavarasto 1957. Asuinrakennusta laajennettiin 1954 ja se sisustettiin toimistoksi ja idätys- ja laboratoriotilaksi.

Toinen siilovarasto valmistui 1961 ja vastaanottohalli 1971. Siemenviljan laatikkovarasto ja siihen liittyvä lastauskatos valmistuivat 1980. Suunnittelijoina toimivat Arkkitehtitoimisto Martti Järvinen ja Insinööritoimisto Pöysälä & Sandberg Oy.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Arkkitehtuuri- ja muotoilutoimisto talli, 2011. Valtion Viljavarasto Helsingin Satamavarasto. Rakennushistoriaselvitys.

Harju Aaro, Laitinen Erkki 1981. Ylivieskan kirja. Ylivieskan kaupunki ja seurakunta.

Taskinen Pekka, 2009. Ylivieskan keskustaajaman rakennusperinnön täydennyskohteet keskustan oyk:n alueella. Ylivieskan kaupunki Maankäyttöyksikkö.



kohteen nimi: **Hamarin mylly**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-401-1-285
kylä/k.osa: Kangas
tyyppi: käsi- ja pienteollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1895
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jokimaiseman kannalta merkittävä myllyrakennus vuodelta 1895. Myllyrakennuksessa on ollut mylly, saha höylineen ja sähkölaitos. Laitteistot ovat edelleen jäljellä. Mylly ja saha toimivat vuoteen 1975 saakka. Sähköntuotanto loppui 1950.

historia:

David Savelan suunnittelema mylly. Hamarin Mylly oli Ylivieskan pitkäaikaisin vesimylly.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Inventointikortti Y008. 1.9.1992 kaupunginarkkitehti Pekka Taskinen,
20.8.2003 Petri Salo, Vanhat rakennukset - projekti.



kohteen nimi: **Kangastalo**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-401-7-43
kylä/k.osa: Kangas
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiiri, jossa on komea pohjalaistalo, piharakennus ja sauna.



kohteen nimi: **Kankaan kylähautausmaa ja siunauskappeli**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-401-4-111

kylä/k.osa: Kangas

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kylähautausmaa ja jälleenrakennusajan siunauskappeli. Kylähautausmaat ovat tyypillinen ilmiö Ylivieskalle. Kyläläiset ovat yhteisvoimin huolehtineet hautausmaan hoidosta. Kankaan, Kantokylän ja Raudaskylän kylähautausmaat siirtyivät seurakunnalle vuonna 1973

arviointi:

MRKY2015: R,I

lähteet:

Harju Aaro, Laitinen Erkki 1981. Ylivieskan kirja. Ylivieskan kaupunki ja seurakunta.



kohteen nimi: **Koskela**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-401-1-229
kylä/k.osa: Kangas
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: aitta 1775, päärakennus 1930-luku, riihi siirretty 1932 Visurinpuhdosta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pieni pihapiiri, jossa on aitta vuodelta 1775, 1930-luvun päärakennus, navetta, 1932 pihapiiriin siirretty riihi ja sauna.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,M



kohteen nimi: **Soukan puhto**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-401-5-119, -5-106
kylä/k.osa: Kangas
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1851
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kahden vierekkäisen pihapiirin muodostama rakennusryhmä. Toisen päärakennus periytyy vuodelta 1851. Kylätien toisella puolella on komea hirsiaitta. Kokonaisuuteen kuuluu monia talousrakennuksia ja muun muassa jälleenrakennusajan navetta.

kuvaus:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kohdeinventointi 1.9.1992 kaupunginarkkitehti Pekka Taskinen.



kohteen nimi: **Varjola**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-401-4-153
kylä/k.osa: Kangas
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1922
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maatalon pihapiiri, jossa on 1922 valmistunut "amerikkalaistyylinen" päärakennus, puoji, hirsinavetta ja ulkosauna. Puoji muutettiin aikoinaan evakkoperheiden asunnoksi.

arviointi:

MRKY2015: R,S

lähteet:

<http://www.vaskisepat.fi/kokemuksia/kattoremontti-omakotitalo-haapavesitie-174-varjola-ylivieska> (4.11.2015)



kohteen nimi: **Teikko**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-403-55-1
kylä/k.osa: Niemelänkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1900
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Teikonperän vanhinta rakennuskantaa edustava kokonaisuus, johon kuuluu Teikon pihapiiri ja vanha koulurakennus. Teikon harmaa kuistiton päärakennus on rakennettu vuoden 1900 tienoilla, vinkkelinmuotoinen navetta- ja piharakennus v. 1928, savusauna ja aitta v. 1947. (C)

Entinen koulurakennus. Teikon harmaa kuistiton päärakennus on rakennettu vuoden 1900 tienoilla, vinkkelinmuotoinen navetta- ja piharakennus v. 1928, savusauna ja aitta v. 1947. (C)

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kuvaus:

Teikonperän vanhinta rakennuskantaa edustava kokonaisuus, johon kuuluvat Teikon pihapiiri ja vanha koulurakennus. Teikon harmaa kuistiton päärakennus on rakennettu vuoden 1900 tienoilla, vinkkelinmuotoinen navetta- ja piharakennus 1928, savusauna ja aitta 1947.

Teikon tilakeskukseen kuuluva hirsipintainen entinen koulurakennus on rakennettu 1892 ja toiminut kouluna 1931-67. Laajennussiipi on vuodelta 1930.



kohteen nimi: **Kaski**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-404-3-45
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiiri, jossa on komea päärakennus ja tallipuoji. Lähistöllä on erillään ilmeisesti pihapiiristä siirretty moniosainen aitta.

historia:

Kaski- niminen talo oli yksi yhdeksästä 1650-luvulle mennessä perustetuista taloista jotka sijaitsivat tulevan Ojakylän alueella.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Entinen Isokosken kansakoulu**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-405-11-197

kylä/k.osa: Raudaskylä

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1924

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaunis 1920-luvun klassismia edustava kaksikerroksinen puukoulu vuodelta 1924.

historia:

Isokosken koulu saatiin valmiiksi syksyllä 1924 ja oli koulukäytössä vuoteen 1997. Koulun urakoi Valentin Nurkkala.

Koulu toimi sotavankisairaalana 1944.

lähteet:

Raudaskylä II Uutta ja vanhaa Raudaskylää kuvina ja kertomuksina, 2010. Raudaskylän kyläyhdistys ry.



kohteen nimi: **Entinen Suojeluskuntapiirien harjoitus- ja kurssikeskus**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-405-29-7

kylä/k.osa: Raudaskylä

tyyppi: puolustus- ja sotalaitos

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1937 siirretty tälle paikalle

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaksikerroksinen hirsitalo, joka on toiminut Raahen suojelukuntapiirin harjoituskeskuksena 1938-39.

historia:

Raahen suojelukuntapiiri osti Törmälän tilan 1937 ja siirsi vanhan talon Anttilanperältä harjoitusalueen päärakennukseksi. Toisen maailmansodan aikana puolustusvoimat järjesti harjoituksia Törmälässä. Lapin sodan aikana talossa oli Inarin kunnalliskoti. Törmälän tila siirtyi Sotainvalidien Veljesliiton Oulun piiriin 1944 ja 1973 Ylivieskan seurakunnan omistukseen.

arviointi:

MRKY2015: H

lähteet:

Harju Aaro, Laitinen Erkki 1981. Ylivieskan kirja. Ylivieskan kaupunki ja seurakunta.



kohteen nimi: **Kontio, Hannula ja Hautamäki**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-405-2-106,94-4,142-0
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusallite: luhtiaitta 1793, Kontion päärakennus 1877, Hannulan päärakennus 1913, Hautamäen päärakennus 1881
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maisemallisesti hallitsevalla paikalla Kalajoenlaaksoa rajaavalla Raudasmäellä sijaitseva rakennusryhmä, johon kuuluvat Kontion 1877 rakennettu ja pystylaudoituksella 1912 verhoiltu "Simontalona" tunnettu asuinrakennus, kolmiosainen pitkäaukoinen luhti vuodelta 1793 ja 1913 nykyiselle paikalle siirretty hirsipintainen Hannulan asuinrakennus "Jussintalo". Hautamäen vanha asuinrakennus vuodelta 1890-luvulta sijaitsee mäen alla lähellä Kontion taloa.

historia:

Kontio on rakennettu "Simontaloksi" vuonna 1877 (Simo Raudaskoski). Hirsikehikkona olleet kamarit otettu käyttöön 1893 (Kustaa Kontio). Talo on vuorattu ja maalattu 1912 (Kustaa Kontio). Päärakennus on peruskorjattu 1980 (Leevi Kontio), jolloin alkuperäinen ulkonainen tyyli säilytettiin. Rakennuksessa on ollut myös kauppapuoti (Kustaa ja Soini Kontio). Pihapiirissä on ollut useita hirsirakennuksia - muun muassa aitta vuodelta 1666, joka on siirretty Nivalaan.

Hannula eli Jussintalo on rakennettu 1902 Raudaskylän Juolanperälle, josta se siirrettiin nykyiselle paikalleen 1913 (Joonas Raudaskoski).

Hautamäen hirsikehikko salvottu Jussintalon pihalla, josta siirretty nykyiselle paikalleen 1881 (Juho Raudaskoski). Ensimmäinen omistaja Joonas Raudaskoski. Rakennus on peruskorjattu ja vuorattu 1980 (Aaro Rättyä). Taloon on tehty mm. iso kuisti jonka yläosassa on parveke. Rakennuksen perusmuoto on samankaltainen kuin Kontion talossa, mutta sen kokonaisilme on muuttunut uudemaksi.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,M,

lähteet:

Taskinen Pekka 1992. Museoviraston inventointikortit. Tallentanut Petri Salo Vanhat rakennukset -projektissa 18.11.2004.



kohteen nimi: **Löytyn koulu**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-405-18-8
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1933
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pieni 1933 valmistunut koulu. Pihapiirissä on myös jälleenrakennusajan koulurakennus.

historia:

Koulutyö Löytyn koulussa jatkui vuoteen 2006.

arviointi:

MRKY2015: R,I



kohteen nimi: **Ylisäily**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-405-7-59
kylä/k.osa: Raudaskylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1820
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1820 rakennettu talo on ilmeisesti Ylivieskan vanhin yhtäjaksoisesti asutettu rakennus. Se on perustettu alunperin luonnonkiville ja multapenkille. 1930-luvulla rakennus nostettiin kiilatuille kiville ja sata vuotta katteena ollut tuohi vaihdettiin pärekatteeksi. Talon nurkkasalvosten koristelu räystäiden alla on erikoinen.

historia:

Tila oli alkujaan kruunutila. 1826 taloon vävyksi tulleelta nustomies Erik Kettuselta sai tila nimen Säily. Säilyn arvellaan tarkoittavan paikkaa, jossa terva oli pysynyt varkailta tai vainolaisilta turvassa. Koko Säilynperä sai sittemmin talolta nimensä, paikan muun asutuksen sanotaan olleen tilan torppareita. Yli-Säily oli karja- ja maatila 1980-luvulle saakka.

Talo on ilmeisesti Ylivieskan vanhin yhtäjaksoisesti asutettu rakennus. Se on rakennettu 1822 ja perustettu alunperin luonnonkiville ja multapenkille. 1930-luvulla rakennus nostettiin kiilatuille kiville ja sata vuotta katteena ollut tuohi vaihdettiin pärekatteeksi. Pärekatto uusittiin 1946. Samalla rakennuksen länsiosan pihan puoleinen seinä oikaistiin ja alemmat hirsikerrat kengitettiin. Pärekatto peitettiin huovalla noin vuonna 1960. Huopakate länsiosassa rakennusta uusittiin 1980. Hirsiseiniä maalattu punamullalla 1900-1930 -välisenä aikana.

Talon hirsistä on löydetty venäläisiksi arveltuja kirjaimia ja siirtomerkkejä, sekä luku 1816. Talon hirret on uitettu Haapajärven Pitkältäkankaalta.

Talon itäpäättä käytettiin viljavarastona 1950-luvulta eteenpäin. 1970-luvulla länsipään rossilattia korvattiin paikoin betonivalulla. 1972-74 tehtiin lämpökorjaus ja ikkunat vaihdettiin samaan länsipäätyyn.

arviointi:

MRKY2015: Ht



kohteen nimi: **Hirvelä**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-406-2-66
kylä/k.osa: Ylivieska
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1882
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ilmeikas ja näyttävä pohjalainen talonpoikaistalo vuodelta 1882 keskellä pientaloaluetta. Pihapiirissä on myös pieni hirsiaitta.

historia:

Alkujaan talo on ollut kaksi kertaa pidempi. Rakennuksen sisätiloja on muutettu, esimerkiksi sisäsauna on vuodelta 1992. Talon ikkuna o uusittu 1985.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Kohdeinventointi 1.9.1992 kaupunginarkkitehti Pekka Taskinen.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Katajala ja Oja-Katajala**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-406-19-82, -19-10

kylä/k.osa: Ylivieska

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: Katajalan puoji 1876

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Peltoaukean ympäröimän kahden talonpoikaisen pihapiirin kokonaisuus. Oja-Katajalan puoliavoimessa pihapiirissä on puoji, navetta ja 1900-luvun alun asussa oleva päärakennus. Katajalan pihapiirissä on 2000-luvulla peruskorjattu päärakennus, puojirakennus vuodelta 1876 ja 1950-luvun talourakenuksia. Kokonaisuuteen kuuluu hirsisiä talousrakennuksia ja latoja. Lähiympäristössä Katajaojan varrella viljelysmaisema latoineen.

historia:

Ylivieskan kirja kertoo kuinka Katajaperän asutus syntyi Katajalan talon myötä 1680-luvulla.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Inventointilomake 1.9.1992 kaupunginarkkitehti Pekka Taskinen

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Kontio**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-406-14-185
kylä/k.osa: Ylivieska
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: päärakennus 1802
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kopakkaajan ja maantien risteys tienoilla sijaitseva talouskeskusryhmä, joka asultaan eheänä voimakkaasti muokkaa raittimiljöötä. Ryhmä kuuluu osana Kalajokivarren laajaan viljelysmaisemaan. Kohteessa on perinteistä maaseudun rakennuskantaa:

- Kontio: asuinrakennus vuodelta 1802 (tuvassa taitteinen sisäkatto) ja aitta 1800-luvulta. Kyösti Kallion isän syntymäkot. (B)
- Hautapello: asuinrakennus 1800-luvulta. (C)

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiiri, jossa on 1802 periytyvä monia muutoksia läpikäynyt päärakennus, puoji vuodelta 1913 ja jälleenrakennusajan navetta. Presidentti Kyösti Kallion isän syntymäkot.

historia:

Perimätiedon mukaan tilan nimi johtuu paikalla olleesta karhunpesästä. Tila on mukana vuoden 1548 kymmenysluettelossa yhtenä Ylivieskan kolmestatoista talosta (isäntä Paavo Pekanpoika).

Kontio on Kyösti Kallion isän syntymäkot. Kyösti Kallio syntyi läheisessä Ojalan mailla olevassa Jokisen talossa, joka on purettu 1970-luvulla.

Kontion tuvassa taitekatto. Taloa on peruskorjattu 1960. Sisällä on tehty muutoksia, ikkunat on vaihdettu uudempiin. Talon siipiosa on 1970-luvulta.

1892 nykyiseen muotoonsa korjatun Ylivieskan kirkon töihin osallistui seurakunnassa myös Kontion talo. Talon ruotu vedatti paanukaton tarvikkeet kirkkomaalle Similän sahalta.

arviointi:

MRKY2015: H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Luola**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-406-16-91
kylä/k.osa: Ylivieska
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: päärakennus vuoden 1880 tienoilta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vanha päärakennus on v. 1880 tienoilta. Yksikerroksisen rakennuksen kellarissa on tupa, jossa on leivinuuni. (C)

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kuvaus:

Komea talonpoikainen päärakennus on vuoden 1880 tienoilta. Yksikerroksisen rakennuksen kellarissa on tupa, jossa on leivinuuni. Luolan kuisti on vuodelta 1932. Tien toisella puolella on navetta ja pihaan on 1998 siirretty aitta hieman syrjemmältä.

historia:

Savelan tila on ollut samalla suvulla vuodesta 1685. Talo rakennettiin kun päätalo vähän matkan päästä jakautui yhteensä neljäksi tilaksi. Näistä vain Luola on jäljellä.

Tila sai nimensä rakennuspaikan luolikon mukaan, joka on talon alla. Rakennuksen hirret on tuotu jostain kauempaa.

Luolan kuisti on ollut aikanaan toisenlainen ja hieman eri kohdassa. Kuisti muutettiin lisätilan tarpeen vuoksi 1932. Vanha kuisti sijaitsi julkisivussa sijansa verran vasemmalla.

Kellarikerroksen sisäkatossa on kauniit, sirot kannattajat. Sisätiloissa on muutenkin tehty muutoksia huomattavan säästeliäästi. Suurimpia muutoksia on 1954 tulisijan muuraus ja seinien levytys. Pönttöuuni on purettu ja sen paikalle asennettu öljykattila. Alakerran lattia on osaksi betonista, yläkerran lattia on tehty leveistä, puolitetuista pyöröhirsistä. Päärakennus on kengitetty.

Pihaan on hieman syrjemmältä siirretty aitta 1998.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Kohdeinventointi 1.9.1992 kaupunginarkkitehti Pekka Taskinen, 22.9.2004 Petri Salo Vanhat rakennukset - projekti.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Paalukurun rajakivi - historiallisen ajan muinaisjäännös**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-406-45-0

kylä/k.osa: Ylivieska

tyyppi: kivirakenteet

ajoitus: 1722-1808

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kivipaasi, johon on hakattu vuosiluku 1760 sekä ilmeisesti kruunua esittävä kuvio. Kivi on mahdollisesti Kalajoen-Pyhäjoen pitäjärajan merkki. (D)

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Puuhkalan talomuseo**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-406-11-87
kylä/k.osa: Ylivieska
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: vanhimmat rakennukset 1700-luvulta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1969 perustettu ulkomuseo, jossa on kahden neliömäisen pihan muotoon siirretyt kolme isoa asuinrakennusta 1800-luvulta, rintaluhti, riviaitta, vilja-aitta, hirsinavetta ehkä 1700-luvun lopulta, riihi, suuri lainajyvämakasiini ja pieni hirsikäymälä sekä kaksi latoa. Kokonaisuus kertoo paikkakunnan historiasta ja rakennuskulttuurista.

historia:

Museotoiminnan on Ylivieskassa pannut alulle 1949 perustettu Kotiseutuyhdistys, joka hankki museolle Pahahaka-nimisen 4 ha:n maa-alueen. Ensimmäinen rakennus siirrettiin alueelle 1969.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

http://www.ylivieska.fi/kulttuuritoimi/puuhkalan_museo 14.9.2015



kohteen nimi: **Savelan nuorisoseurantalo**

kunta: Ylivieska

kiinteistötunnus: 977-406-16-27

kylä/k.osa: Ylivieska

tyyppi: kulttuuri

ajotus: 1918-1944

ajoitusselite: 1920

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1920-luvun hirsirakenteinen nuorisoseurantalo, jossa on koristeelliset ikkunapuitteet.

arviointi:

MRKY: R,M,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Terveystalo**
kunta: Ylivieska
kiinteistötunnus: 977-406-0007-0056
kylä/k.osa: Ylivieska
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihoito
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1948
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ylivieskan ruotsalaisten kummikuntien - Malungin ja Äppelbon - lahjavarjoilla 1947-48 rakennettu ja lähes alkuperäisessä ulkoasussaan säilynyt terveystalo, joka mittakaavaltaan sopii hyvin Ylivieskan vanhan kirkon lähiympäristöön. Terveystalo on harvoja Ylivieskan keskustan jälleenrakennuskauden kohteita ja lisää aikautensa tyyppillisenä edustajana keskustan rakennetun ympäristön kerroksellisuutta. Terveystalolla on myös historiallista arvoa laaja-alaisen yhteistyön saavutuksena hyvinvointiyhteiskunnan rakennuksen ensi askeleilta.

historia:

Terveystalo on rakennettu suurilta osin Ylivieskan ruotsalaisten kummikuntien lahjavarjoilla vuosina 1947–48. Terveystalo-hankkeen taustalla oli Mannerheimin lastensuojeluliiton (MLL) Ylivieskan osasto, joka oli perustettu jo 17.12.1925, mutta viettänyt sitten hiljaiseloa, kunnes toiminta aktivoitui sota-aikana.

Ylivieskan kummikunniksi saatiin Ruotsin Taalainmaasta Malungin ja Äppelbon maalaiskunnat. Seudun suomalaistaustaisilla asukkailla oli luja yhteenkuuluvaisuuden tunne sekä myötätunto heimolaisiinsa Suomessa, mikä korostui sota-aikana. Kipinä näin terveystalon saamiseksi toimi malungilaisen opettaja Elsa Brobergin vierailu Ylivieskassa kesällä 1946. Vierailun jälkeen perustettiin rakennustoimikunta ja tilattiin rakennuspiirustukset. Toimikuntaan kuului myös MLL:n Ylivieskan osaston puheenjohtaja Kirsti Savonen. Suunnitelmat esiteltiin kunnanvaltuustolle MLL:n johtokunnan kokouksessa Savosella 18.1.1947.

Rakentamiseen osallistui iso joukko ylivieskalaisia. Terveystalon harjannostajaisia vietettiin 23.9.1948 ja avajaiset pidettiin 1.1.1949. Avajaisiin osallistui vieraita Malungista. Uudessa terveystalossa aloitti toimintansa neuvola ja syksyllä 1949 lastentarha, joka toimi kevääseen 1956 asti. Tuolloin lastentarhatoiminnan tilalle tuli koululaisten hammasklinikka ja ryhtineuvola. Lisäksi Ylivieskan naisvoimistelijoilla oli harjoitustiloja terveystalossa.

Terveystalon varsinainen toiminta sijoittui maantasokerrokseen. Toisessa kerroksessa oli alkujaan viisi pientä asuntoa: lastentarhan johtajattaren, kotiterveysisärien, terveysisärien, kättilön sekä siivoojan asunnot.

1971 taloon asennettiin öljylämmityslaitteet. Lastenneuvola toimi terveystalossa 1970-luvun lopulle saakka, jolloin neuvola siirtyi terveyskeskuksen tiloihin. Kirkkopuiston päiväkotitoiminta aloitti toimintansa rakennuksessa 1976. Päiväkotitoiminta alkoi aluksi entisessä äitiysneuvolassa (63,2 m²). Toiminta laajeni ja vuonna 1978 talon ensimmäinen kerroksen muutettiin kokonaan lasten päiväkodiksi (194 m²). Samalla koko talo peruskorjattiin.

Päiväkodin piha aidattiin syksyllä 1979. Vuonna 1981 tehtiin sisätiloihin pieniä parannuksia ja 1988 Ylivieskan kaupungin kaavoitus- ja talonsuunnitteluosasto laati suunnitelmat rakennuksen peruskorjaukseksi. Osa rakennuksen hormeista purettiin, päiväkodin käytössä olleiden tilojen ikkunat uusittiin. 2001 pihalle rakennettiin varastorakennus ja leikkikatos sekä vanha tiilikate korvattiin samanvärisellä betonikattotiilillä. Pihan panssariverkkoaita korvattiin lauta-aidalla 2008-09 ja talon julkisivut maalattiin kesällä 2012. Vuonna 2014 puolet yläkerrasta on asuinkäytössä (2 asuntoa) ja muu osa rakennuksesta toimii edelleen lasten päiväkotina